

A Fővárosi Ítéltábla a Gárdos, Füredi, Mosonyi, Tomori Ügyvédi Iroda által képviselt felperes neve (felperes címe) felperesnek, a dr. Rátky és Társa Ügyvédi Iroda által képviselt Magyar Állam alperes ellen Általános Szerződés Feltételek érvénytelenségének megállapítása iránt indított perében a Fővárosi Törvényszék Gazdasági Kollégiuma 2014. szeptember 10. napján meghozott 32.G.43.296/2014/13. számú ítélete ellen a felperes részéről 15. sorszám alatt előterjesztett és Pf. 4. sorszám alatt kiegészített fellebbezés folytán meghozta a következő

í t é l e t e t :

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyja.

Kötelezi a felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az alperesnek 635.000 (Hatszázharmincötezer) forint másodfokú perköltséget.

Az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

I n d o k o l á s

A felperes által 2004. május 1. napjától – 2014. július 19. napjáig a devizában nyilvántartott vagy devizában nyújtott és forintban törlesztett (a továbbiakban: deviza alapú) fogyasztói hitel vagy kölcsön szerződéseiben alkalmazott

- Általános Üzleti Feltételei,
- Általános Szerződési Feltételei,
- az Általános Szerződési Feltételek módosulásáról szóló hirdetményei,
- adásvételi és lízingszerződés szerződési blankettái,
- valamint kölcsönszerződés blankettái tételes felsorolását, alkalmazásuk időbeli hatályát és azok egyoldalú szerződésmódosítás feltételeit tartalmazó kikötéseinek a teljes tartalmát a Fővárosi Törvényszék 32.G.43.296/2014/13. számú ítélet (a továbbiakban: elsőfokú ítélet) 2-122 oldalai tartalmazzák.

A felperes keresetében a Kúriának a pénzügyi intézmények fogyasztói kölcsönszerződéseire vonatkozó jogegységi határozatával kapcsolatos egyes kérdések rendezéséről szóló 2014.

évi XXXVIII. törvény (a továbbiakban: Tv.) 6. §-a és 11. § (3) bekezdése alapján annak megállapítását kérte, hogy a felperes által a 2004. május 1. és 2014. július 19. napja közötti időtartamban a deviza alapú fogyasztói hitel- vagy kölcsönszerződéseiben alkalmazott – az elsőfokú ítélet 2-122 oldalán felsorolt – szerződéses kikötései tisztességesek és érvényesek. Másodlagosan – arra az esetre, ha az elsőfokú bíróság valamely kereseti kérelem esetén nem látná megállapíthatónak a szerződési feltétel érvényességét arra a teljes időszakra, amely alatt az adott feltételt a felperes alkalmazta, csak egyes időszakokra – a feltétel érvényességét ezen egyes időszakokra kérte megállapítani.

Harmadlagosan – amennyiben az elsőfokú bíróság valamely kereseti kérelem esetén nem látná megállapíthatónak a szerződési feltétel érvényességét teljes terjedelmében, vagy valamely kamat, díj vagy költség vonatkozásában – a feltétel érvényességének az érvénytelen rész figyelmen kívül hagyásával történő megállapítását kérte.

Indítványozta, hogy a bíróság kezdeményezze az Alkotmánybíróságnál a Tv. és a Kúria 2/2014. számú Polgári jogegységi határozata (a továbbiakban: PJE határozat) Alaptörvény-ellenességének megállapítását, valamint az Európai Unió Bírósága előtti előzetes döntéshozatali eljárást.

Állította, hogy a felperes által alkalmazott valamennyi kikötés megfelel a Tv. 4. § (1) bekezdés a) – g) pontjában foglalt elveknek: eleget tesznek az egyértelmű és érthető megfogalmazás, a tételes meghatározás, az objektivitás, a ténylegesség és arányosság, az átláthatóság, a felmondhatóság és szimmetria elvének. A Tv. 11. § (3) bekezdése szerint valamennyi szerződéses kikötés tisztességes, ezért érvényes.

Az alperes érdemi ellenkérelmében a kereset elutasítását kérte, mert álláspontja szerint a kereset tárgyát képező szerződéses kikötések egyik időállapotukra tekintettel sem felelnek meg maradéktalanul a Tv. 4. § (1) bekezdése szerinti feltételeknek.

Az elsőfokú bíróság a 10. számú jegyzőkönyvbe foglalt II. számú végzésében a felperes alkotmánybírósági eljárás kezdeményezésére irányuló kérelmét elutasította.

Hivatkozott az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. tv. 25. § (1) bekezdésére, amely szerint az eljáró bíró akkor kezdeményezheti az alkotmánybírósági eljárást, ha az előtte folyamatban lévő egyedi ügy elbírálása során olyan jogszabályt kell alkalmaznia, amelynek Alaptörvény-ellenességét észleli. Az eljáró bíró azonban csak azon jogszabály, illetve jogszabályi rendelkezés Alaptörvény-ellenességének megállapítására tehet indítványt, amelyet a konkrét ügy elbírálása során alkalmaznia kell vagy kellene.

Kifejtette, hogy a PJE határozat 1. és 3. pontja jelen perben nem alkalmazandó, így ezek tekintetében az alkotmánybírósági eljárás kezdeményezése fel sem merülhet, a 2. pont tekintetében pedig a bíróság nem észlelte a PJE határozat Alaptörvény-ellenességét.

A konkrét ügy elbírálása során a bíróságnak nem kellett alkalmaznia a Tv. 1. § (6) és (7) bekezdését, 3. § (5) bekezdését, 16. §-át, 17. § (3), (5) és (6) bekezdését, ezért ezen rendelkezések kapcsán nincs helye az alkotmánybírósági eljárás kezdeményezésének.

A Tv. 1. § (1) és (3) bekezdése, 4. § (1) és (3) bekezdése, 7. § (7) bekezdése, 8. § (1) bekezdése, 9. § (3) bekezdése, 10. § (1)- (5) bekezdései, a 13. § (1) bekezdése, (4) – (7) bekezdése, 15. § (1), valamint (4) bekezdése tekintetében nem észlelt Alaptörvény-

ellenességet.

A kérelem elutasításán kívül az elsőfokú bíróság döntését nem indokolta, mert ez azt jelentené, hogy normakontrollt végezne; megállapítaná, hogy az adott jogszabály nem Alaptörvény-ellenes.

Az elsőfokú bíróság a 10. számú jegyzőkönyvbe foglalt II. számú végzésével elutasította a felperesnek az Európai Unió Bírósága előtti előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezésére irányuló kérelmét is.

Kifejtette, hogy az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Unió működéséről szóló szerződés 267. cikke szerint az Európai Unió Bírósága a következő kérdésekben rendelkezik hatáskörrel előzetes döntés meghozatalára:

- a) a szerződések értelmezése;
- b) az uniós intézmények, szervek vagy hivatalok jogi aktusainak érvényessége és értelmezése.

Ha egy tagállam bírósága előtt ilyen kérdés merül fel és ez a bíróság úgy ítéli meg, hogy ítélete meghozatalához szükség van a kérdés eldöntésére, kérheti az Európai Unió Bíróságát, hogy hozzon ebben a kérdésben döntést.

A felperes álláspontja szerint a Tv. visszaható szabályai sértik az Európai Unió Alapjogi Chartájában megfogalmazott jogos várakozás védelmére vonatkozó általános jogelvet, a tulajdonhoz való jogot, - különösen az elévült követelések érvényesíthetősége tekintetében, - valamint a hatékony jogorvoslathoz és a tisztességes eljáráshoz való jogot. E körben indítványozta az Európai Bíróság előzetes döntéshozatali eljárásának kezdeményezését arra vonatkozóan, hogy a fenti jogelvekkel, illetőleg a Chartában megfogalmazott jogelvekkel összeegyeztethetőek-e a Tv. hivatkozott rendelkezései.

Az elsőfokú bíróság álláspontja szerint ebben a kérdéskörben fel sem merülhet az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezése, mert a felperes nem a közösségi jog értelmezését, hanem annak megállapítását kéri, hogy az irányadó magyar jog nem felel meg a közösségi jog által védett alapelveknek. Álláspontja szerint a jogos várakozás védelme, a tulajdonhoz való jog sérelme és az elévülés szabályai kapcsán nincs is helye előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezésének, mert a perbeli jogvita eldöntéséhez ezek a kérdések nem szükségesek és nem is befolyásolják azt.

Nem tartotta megalapozottnak az Irányelvvel kapcsolatos kérdéskörben sem az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezésére irányuló kérelmet, mert ezen kérelem során sem a közösségi jog értelmezését kérte a felperes, hanem annak megállapítását, hogy az irányadó magyar jog nem felel meg a közösségi jog által védett alapelveknek, azaz nincs összhangban az Irányelv és a Charta különböző rendelkezéseivel.

Annak tisztázása érdekében sem tartotta alaposnak az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezését, hogy a Tv.-ben rögzített eljárási szabályok összhangban állnak-e az Irányelvvel, figyelemmel arra, hogy a tisztességtelenség vizsgálatának pontos tartalmát, módját az Európai Unió Bírósága eddig határozataiban nem fejtette ki.

Az elsőfokú bíróság álláspontja szerint a felperes ezen kérelme sem a közösségi jog értelmezését jelenti, hanem annak megállapítását, hogy az irányadó magyar jog annak nem

felel meg. Ezt viszont az előzetes döntéshozatali eljárás körében az Európai Unió Bírósága nem vizsgálhatja. A közösségi jogszabály, a hivatkozott irányelv, a tisztességtelenség vizsgálatának módja tekintetében nem szorul értelmezésre, illetve helyes alkalmazási módját illetően ésszerű kétely nem merül fel.

Az elsőfokú bíróság ítéletében a felperes keresetét elutasította.

Ítéletének indokolásában rögzítette, hogy a felperesnek a Tv. 4. § (1) bekezdése értelmében azt a törvényi vélelmet kellett megdöntenie, hogy az egyoldalú szerződésmódosítás lehetőségét tartalmazó, egyoldalú kamatemelést, költségemelést, díjemelést lehetővé tévő szerződéses kikötés nem felel meg az

- a) egyértelmű és érthető megfogalmazás elvének,
- b) a tételes meghatározás elvének,
- c) az objektivitás elvének,
- d) a ténylegesség és arányosság elvének,
- e) az átláthatóság elvének,
- f) a felmondhatóság elvének,
- g) a szimmetria elvének.

Kifejtette, hogy a Tv. 4. § (1) bekezdése alapján a törvényi vélelem megdöntése csak akkor vezethet sikerre, ha a felperes valamennyi elv érvényesülését bizonyítja, ha csak egy elv érvényesülése is bizonyítatlan marad, a vélelem megdöntése iránti igény megalapozatlan. Elsődlegesen az átláthatóság elvének érvényesülését vizsgálta, a többi elv kapcsán csak a legalapvetőbb hiányosságokra tért ki.

Az egyoldalú szerződésmódosítási jog tisztességtelenségének vizsgálati szempontrendszer (a Tv. által is érintett hét elv) 2004-ben is ugyanaz volt, mind 2014-ben, mert a tisztességtelenség olyan polgári jogi fogalom, amelyet a régi és az új Ptk. is szabályozott.

Ahhoz, hogy a pénzügyi intézményt megillető szerződésmódosítási jog, mint a fogyasztóval szerződő fél szerződést alakító, egyoldalú hatalmassága megfeleljen a tisztességesség követelményének, olyan magától értetődő, a józan ész diktálta elveket kell betartania, amelyek az elmúlt tíz évben nem változtak.

Evidenciaként kell azt kezelni külön jogszabályi rendelkezés nélkül is, hogy akkor tisztességes a jog kikötése, ha a szerződés e körben érthetően és egyértelműen fogalmaz, abból a fogyasztó felmérheti, hogy milyen feltételek bekövetkezte esetén, milyen mértékben kerül sor a további terhek rá történő áthárítására, (átláthatóság) a bank csak azokat a költségnövekedéseket és olyan mértékben háríthatja át a fogyasztóra, amelyek őt is sújtják, (ténylegesség és arányosság) a rossz üzletpolitikája következményeit nem fizettetheti meg a vele szerződő fogyasztóval (objektivitás).

Álláspontja szerint az átláthatóság elve vizsgálható a teljes érintett időszakban, mert sem a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvény (továbbiakban: régi Hpt.), sem a 2013. évi CCXXXVIII. törvény (továbbiakban: új Hpt.) nem szabályozta teljes terjedelmében az egyoldalú módosítás jogát. Az egyoldalú módosítás egyes elemeit érintette ugyan, de nem teljes terjedelmében. Az oklista (árzási elvek) üzleti titkot képez, amely csak a közjogi ellenőrzési rendszer megkönnyítését szolgálja. A

fogyasztóval kötött szerződés azonban magánjogi jogviszonyt hoz létre, és ebben a jogviszonyban kell értékelni a kikötés tisztességes vagy tisztességtelen voltát. Erre a jogviszonyra a fogyasztó által meg nem ismerhető, közjogi jelleggel megfogalmazott árazási elvrendszer nem vonatkozik, a magánjogi jogviszony átláthatóságát nem biztosítja.

Hivatkozott arra is, hogy a lakáscélú hitel- és kölcsönszerződés, illetőleg pénzügyi lízingszerződés tekintetében a 275/2010. (XII.15.) Korm. rendelet előírja, hogy konkrétan melyek lehetnek az egyoldalú módosítás, kamatemelés lehetséges okai. A kormányrendeletben meghatározott időszaktól a tételes megfogalmazás elve teljesül, ha ennek megfelelően kerül meghatározásra az oklista. Ez azonban az elsőfokú bíróság álláspontja szerint nem jelenti azt, hogy a régi Ptk. 209. § (6) bekezdése folytán az egyoldalú módosításra vonatkozó kikötést egyáltalán ne lehetne vizsgálni a többi elv érvényesülése szempontjából. Az egyoldalú módosítási jog kikötésének csak egy része az oklista, ahhoz hozzátartoznak mindazon rendelkezések, melyek a módosítás mértékéről és gyakorolhatóságának egyéb feltételeiről rendelkeznek.

Az elsőfokú bíróság ítéletében rögzítette, hogy jelen per csak azon fogyasztói szerződésekre terjed ki, amelyek deviza alapú hitel- vagy kölcsönszerződések, pénzügyi lízingszerződések; és csak azon kikötésekre, amelyek általános szerződési feltételként vagy egyedileg meg nem tárgyalt szerződési feltételként váltak a fogyasztói kölcsönszerződés részévé.

Kifejtette azonban azt is, hogy álláspontja szerint a Tv. hatálya kiterjed azokra a szerződésekre is, amelyben a folyósítás és a törlesztés egyaránt devizában történt, mert ezek a szerződések mindenképpen devizában vannak nyilvántartva, akár forintban kell azt törleszteni, akár devizában.

Megállapította, hogy a Tv. hatálya nem terjed ki a szerződéses kikötések azon rendelkezésére, amelyek a fogyasztót megillető felmondási jog szabályozására vonatkoznak. (az elsőfokú ítéletnek a kereseti kérelem számozását alapul véve: 3-8; 10; 13; 14; 20; 25; 27; 28; 30. számú kereseti kérelmek esetén)

Megállapította azt is, hogy az addicionális költségek megtérítésére vonatkozó szerződéses kikötések sem tartoznak a Tv. hatálya alá, mert ezen költségek megtérítése nem egyoldalú szerződésmódosítási jog, hanem esetenként felmerülő, speciális költségek megjelenése esetén azok áthárítása a fogyasztóra. A pénzügyintézet ilyenkor nem a megállapított kamatot, költségelemet vagy díjelemet módosítja, hanem a meghatározott feltételek esetén, úgynevezett addicionális költségként felmerülő eseti költségeket hárítja át az adósra, amellyel kapcsolatos kikötés nem minősül egyoldalú szerződésmódosításnak. (18-26. számú kereseti kérelmek esetén)

A vételár módosulása miatti módosítás lehetőségét megteremtő kikötések sem tartoznak a Tv. hatálya alá, ezek a kikötések ugyanis az árfolyamváltozásból eredő lízingdíj módosulásra vonatkoznak, amelyek tartalmukban nem szerződés módosítást, hanem az árfolyamváltozás kockázatának áthárítását jelentik. (1. 2. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 15. 16. 17. 21. 22. 23. 24. 25. 26. kereseti kérelem esetében)

Az elsőfokú bíróság ítéletében valamennyi vizsgált (1.-32. sz. kereseti kérelem) szerződéses

kikötés tekintetében megállapította, hogy az átláthatóság elvébe ütközik.

Az átláthatóság elvének sérelmét az alábbi okok miatt állapította meg:

1. Az átláthatóság elvébe ütközőnek minősítette azokat a kikötéseket, amelyekben a díjak és költségek módosítására okot adó feltételek ugyan rögzítve vannak, de arról nincs rendelkezés, hogy:

- milyen mértékben kerülhet sor további terhek fogyasztóra történő áthárítására,
- amennyiben az egyes feltételek növekednek, mások pedig csökkennek, milyen módon kell a fogyasztónak számolnia a szerződésből eredő terhekkkel,
- különböző feltételek egyidejű változása esetén milyen mértékben kerülhet sor a terhek áthárítására;
- melyek azok a minimális mértékű módosulások, amelyek esetén tényleges szerződésmódosítási jogosultsággal rendelkezik a pénzügyi intézmény,
- illetve az egyes okok milyen súllyal esnek latba egy-egy szerződésmódosítás során.

Az átláthatóság elvének ezen okok miatti sérelmét állapította meg az 1., 2., 5., 6., 7., 8., 9., 10., 11., 12., 13., 14., 15., 16., 17., 19., 22., 23., 24., 25., 26., 27., 28., 29., 30., 31., és a 32. számú kereseti kérelmekkel érintett kikötésekben.

2. Az átláthatóság elvébe ütközőnek tekintette az elsőfokú bíróság azokat a szerződéses kikötéseket is, amelyek a szerződésben kikötött kamatot, díjat és költséget érintő egyoldalú szerződésmódosítást az árazási elvek alkalmazásával tette lehetővé. Az árazási elvek ugyanis üzleti titoknak minősülnek, így nem váltak a fogyasztói szerződés részévé. Az árazási elvek a közjogi jogviszonyban előírt felügyeleti ellenőrzésre vonatkoznak, annak megkönnyítését szolgálják. A magánjogi jogviszonyban azonban a tisztességes kikötés követelménye magában foglalja azt is, hogy a fogyasztó a szerződés alapján lássa azt előre, hogy milyen feltételek teljesülése esetén, milyen mértékben kerülhet sor további terhek áthárítására.

Az átláthatóság elvének ezen okok miatti sérelmét állapította meg a 3., 4., 7., 8., 11., 12., 13., 14., 15., 16., 17., 23., 24., és a 26. számú kereseti kérelmekkel érintett kikötésekben.

3. Az átláthatóság elvébe ütközőnek találta az elsőfokú bíróság az általános szerződési feltételeknek azt a rendelkezését, amely szerint egyes feltétel változása önmagában nem feltétlenül eredményezi a szerződés módosítását, illetőleg több feltétel változása együttes hatásának vizsgálata az ok-okozati összefüggés fennállásának a pénzügyi intézmény által történő alapos elemzésével történik.

Álláspontja szerint ebből a feltételből éppen az következik, hogy a fogyasztó részére a feltételek és körülmények felsorolásán kívül egyáltalán nem biztosítja az átláthatóságot, mert nem rögzíti, hogy mely feltétel, körülmény, milyen mértékű változása az, ami még nem vezet a szerződéses kamat, díj vagy költségelem módosításához, mi az a küszöbérték, amelyet el kell érnie a változás mértékének ahhoz, hogy a szerződéses terheket egyoldalúan csökkentse vagy növelje a pénzügyi intézmény.

Több feltétel és körülmény együtt hatása esetén nem látható előre még arányaiban sem, hogy pénzügyi intézmény „alapos elemzését” milyen szempontrendszer alapján fogja

elvégezni.

Az átláthatóság elvének ezen okok miatti sérelmét állapította meg a 4., 9., 10., 11., 12., 19., 20., 25., 28., és a 29. számú kereseti kérelmekkel érintett kikötésekben.

4. Az átláthatóság elvébe ütközőnek tekintette azokat az általános szerződési feltételeket is, amelyek vis maior esetére átmenetileg az oklistában nem szereplő feltétel megváltozása esetén is feljogosították a felperest egyoldalú szerződésmódosításra.

Az átláthatóság elvének ezen okok miatti sérelmét állapította meg a 4., 11., 12., és a 20. számú kereseti kérelmekkel érintett kikötésekben.

5. Az átláthatóság elvébe ütközőnek minősítette azokat az általános szerződési feltételeket, amelyek a kamatlábak egyoldalú módosítására vonatkozóan tartalmaznak rendelkezéseket úgy, hogy a kamatláb egyoldalú módosításának jogát két feltételcsoportra osztja:

- az egyik csoport a refinanszírozási feltételek, pénzügyi körülmények, szabályozók, a jegybank intézkedései;

- a másik feltételcsoport pedig a jogszabály és egyéb jogi eszközök hatályba lépése, jogerőre emelkedése, hatályon kívül helyezése, ezek értelmezésében vagy alkalmazásában bekövetkezett változás;

- továbbá a lízingbe adó üzletpolitikájában, termékkörében, szerződéskötési, ügykezelési, működési, elszámolási, finanszírozási és kockázati feltételeiben bekövetkezett változások.

Ezzel egyidejűleg az alkalmazott általános szerződési feltétel másik pontja a lízingdíj, következő pontja pedig a kondíciós lista egyoldalú módosítására vonatkozó feltételeket sorolja fel úgy, hogy ezen feltételeket kilenc oldalból álló, rendkívül kis betűméretben és sortávval szerkesztett írásbeli formában jeleníti meg.

Az általános szerződési feltétel ezen rendelkezései alapján az elsőfokú bíróság álláspontja szerint a fogyasztó számára nem lehet világos és egyértelmű, hogy a kamatláb változását mi idézheti elő, egyes pontok egymással nem koherensek, részben egymástól eltérő feltételeket tartalmaznak.

Az átláthatóság elvének ezen okok miatti sérelmét állapította meg a 9., 10., 11., és a 12. számú kereseti kérelmekkel érintett kikötésekben.

6. Az átláthatóság elvének nem felelnek meg az elsőfokú bíróság álláspontja szerint azok a kikötések, amelyek egyes általános szerződési feltétel és általános üzleti feltétel együttes alkalmazását írják elő.

Átláthatatlan az értelmezési rendszer, amelyben az általános üzleti feltétel állít fel egy sorrendet, amely szerint elsősorban az egyedi szerződés szabályai az irányadók, majd az általános szerződési feltételek és az előzőek által nem szabályozott kérdésekben a kondíciós lista és az általános üzleti feltétel szabályai az irányadók.

Átláthatatlanná teszi a szerződéses konstrukciót, ha az egyoldalú módosítási jog több különálló okiratban jelenik meg, ahol a fogyasztónak értelmeznie kell, hogy az egyes okiratok milyen módosításra vonatkoznak, illetve az egyoldalú módosítási jog és az ehhez kapcsolódó oklista más-más módon lett meghatározva, és a két feltételrendszer nem is

adekvát egymással.

Az átláthatóság elvének ezen okok miatti sérelmét állapította meg a 6., 7., 8., 9., 10., 11., 12., 13., 14., 15., 16., 17., 25., és a 31. számú kereseti kérelmekkel érintett kikötésekben.

7. Az átláthatóság elvébe ütközőnek tekintette azt a kikötést, ahol az ÁSZF négy pontban felsorolta, hogy a törlesztőrészlet mértékének módosulása mely esetekben következhet be, de kimondta azt is, hogy ezek az esetek nem minősülnek egyoldalú szerződésmódosítási kikötésnek. Ténylegesen azonban a felsorolt esetek közül több is egyoldalú szerződésmódosítást jelent. Nem rögzíti a szabályozás azt, hogy a refinanszírozási kamatlábak milyen mértékű módosulása, milyen mértékű kamatemelést tesz indokolttá.

Az átláthatóság elvének ezen okok miatti sérelmét állapította meg a 18. és a 19. számú kereseti kérelmekkel érintett kikötésekben.

8. Az elsőfokú ítélet megállapítása szerint sérti az átláthatóság elvét az a kikötés, amely az ügyfél, illetve a lízingügylet más kockázati kategóriába történő átsorolása kapcsán a felperes adós minősítési és eszközminősítési szabályzataira utal, mert ezek a szabályzatok üzleti titoknak minősülnek.

Az átláthatóság elvének ezen okok miatti sérelmét állapította meg a 20. 29. számú kereseti kérelmekkel érintett kikötésekben.

9. Az elsőfokú bíróság az átláthatóság elvébe ütközőnek tekintette azokat a szerződési feltételeket is, amelyekben a kamat megállapításakor a pénzügyintézet referencia kamatlábat alkalmazott és automatizmus beiktatásával biztosította, hogy minden kamatperiódus utolsó napján érvényes 3 havi referencia kamatláb figyelembe vételével a törlesztőrészleteket újra megállapítsa.

Az automatikus felülvizsgálat mellett azonban lehetővé tette azt is a kikötés, hogy a refinanszírozási feltételek, a pénzügyi körülmények és a jegybank esetleges intézkedései tükrében a hitelező a kölcsön kamatlábat felülvizsgálja és amennyiben a hitelező által alkalmazott referencia kamatláb nem tükrözi a piaci viszonyokat, úgy a hitelező jogosult másik referencia kamatlábat választani, illetve a kamatlábat módosítani.

Ezt a kikötést azért nem tartotta tisztességesnek az elsőfokú bíróság, mert három olyan gyűjtőfogalmat említ a pénzügyintézet, ami alá számtalan más feltétel, körülmény tartozik és nem ad támpontot arra, hogy ha több feltétel együttesen változik eltérő mértékben vagy irányban, akkor a fogyasztóra milyen további terhek kerülnek áthárítására. Ezért a fogyasztó az őt terhelő kötelezettség mértékét, de még arányát sem tudja előzetesen felmérni.

Az átláthatóság elvének ezen okok miatti sérelmét állapította meg a 21., 22., 23., 24., 25., és a 26. számú kereseti kérelmekkel érintett kikötésekben.

Azon túlmenően, hogy valamennyi kereseti kérelemmel érvényesített szerződéses kikötés esetén megállapította az elsőfokú bíróság a kikötés átláthatóság elvébe ütközését;

– az 5-29. számú kereseti kérelmek esetén megállapította azt is, hogy a kikötések az

egyértelmű és érthető megfogalmazás elvébe ütköznek;

- a 4., 6-8., 11-17., 20., 22-26., és a 29-32. számú kereseti kérelmekben érvényesített kikötés esetén megállapította, hogy a tételes meghatározás elvébe ütköznek;
- a 4., 7., 8., 10-12., 27-29., és a 31-32. számú kereseti kérelemnél megállapította az objektivitás,
- a 4., 7-8., 11-12., 28-29., és a 31-32. számú kereseti kérelmek esetén megállapította a ténylegesség és arányosság,
- az 1-2., és a 13-17. számú kereseti kérelemnél a felmondhatóság,
- az 1-2., és az 5. számú kereseti kérelemnél pedig a szimmetria elvébe történő ütközést is megállapította.

Az elsőfokú bíróság ítélete ellen a felperes fellebbezett.

Fellebbezésében kérte, hogy az ítéltábla a Pp. 155/B. § (2) bekezdés alapján kezdeményezze a Tv. és a PJE határozat Alaptörvény-ellenességének megállapítását az Alkotmánybíróság előtt és egyidejűleg a per tárgyalását függessze fel.

Vitatta, hogy a jelen perben kizárólag a PJE határozat 2. pontjának Alaptörvény-ellenessége bírna jelentőséggel.

Fenntartotta azt az elsőfokú eljárásban is kifejtett álláspontját, amely szerint a PJE határozat Alaptörvény-ellenes, mert

- a Kúria az Alaptörvény 25. Cikkében meghatározott hatáskörét túllépte, amikor a PJE határozat meghozatalával jogot alkotott, nem pedig jogot értelmezett; mivel figyelmen kívül hagyta a jogszabályok különböző időállapotoknak hatályos, az egyoldalú szerződésmódosítás feltételét meghatározó rendelkezéseit;
- sérti az Alaptörvény B. Cikk (1) bekezdésében rögzített jogállamiság elvének részét képező jogbiztonság elvét;
- valamint sérti a szerződéses szabadság elvét azáltal, hogy átírja a felek szerződési akaratát, amikor úgy rendelkezik, hogy a hitelező – az árfolyamrés megszüntetése miatt – több hitelt kell, hogy folyósítson, mint amire a tényleges megállapodása vonatkozott.

Kifogásolta az elsőfokú ítéletnek azt a megállapítását, hogy a Tv. egyes rendelkezéseit a konkrét ügy elbírálása során nem kell alkalmazni, ezért azok tekintetében nincs helye az alkotmánybírósági eljárás kezdeményezésének és sérelmezte azt is, hogy az elsőfokú bíróság a további rendelkezések tekintetében nem észlelt Alaptörvény - ellenességet.

Fenntartotta azt az elsőfokú eljárás során is kifejtett álláspontját, hogy a Tv. Alaptörvény-ellenes, mert

- sérti a szerződési szabadság elvét azáltal, hogy átírja a felek szerződési akaratát;
- a törvénynek a visszamenőleges hatályú jogalkotás tilalmába, valamint az egyértelműség, a kiszámíthatóság és az előreláthatóság követelményébe ütköző rendelkezései sértik a jogállamiság és a jogbiztonság Alaptörvény B. Cikk (1) bekezdésében védett alkotmányos elvét;
- a Tv. az irreális eljárási határidőivel és a per szabályaival sérti a bírósághoz fordulás jogát, a tisztességes eljáráshoz való jogot, valamint a jogorvoslathoz való jogot;
- sérti a bírói függetlenséget azáltal, hogy nem biztosítja a bírói függetlenség részét képező

elemeket – így az eljárás szabad alakítását, a per tárgyalásához szükséges idő biztosítását és a berekesztés időpontjának meghatározását; így ítélethozatalra kényszeríti a bírót akkor is, ha a bíró nem érzi ítélethozatalra érettnak az ügyet.

Hivatkozott arra is a felperes, hogy a Tv.-ben rögzített elszámolás szabályairól és egyes egyéb rendelkezésekről szóló, 2014. október 6. napján kihirdetett 2014. évi XL. tv. újabb pontokon tette Alaptörvény-ellenessé a Tv.-t, mert

– a jogbiztonság követelményébe ütköző módon, önkényesen változtatta meg, hogy mely jogviszonyok tartoznak a Tv. hatálya alá, milyen típusú szerződések esetén és milyen időintervallumban érvényesül a tisztességtelenség védelme;

- a Tv. azon módosítása, amely kizárja a perújítást, sérti a tisztességes eljáráshoz való jogot, a jogbiztonság elvét és a visszaható hatály tilalmát;

- a jogbiztonság alkotmányos elvét, valamint alapjogokat korlátoz és az alapjogok korlátozásának alátámasztásaként nem határoz meg semmilyen alapjogot, jogot vagy alkotmányos célt, pusztán gazdaságossági, célszerűségi szempontokra hivatkozik;

- elévült követeléseket tesz érvényesíthetővé.

Hivatkozott a Fővárosi Törvényszék Gazdasági Kollégiuma 4.G.43.590/2014/5-I., 4.G.43.571/2014/10., 52.G.43.484/2014/8-I. és a Fővárosi Ítéltábla 9.Pf.21.279/2014/6. számú végzéseire, amellyel az eljáró bíróságok a Pp. 155/B. §-a alapján kezdeményezték az Alkotmánybíróságnál a Tv. egyes rendelkezései Alaptörvény-ellenességének megállapítását és a per tárgyalását az alkotmánybírói eljárás befejezéséig felfüggesztették.

A 35/2011. (V.6.) AB határozatra hivatkozással utalt arra, hogy az eljáró bíróságnak nem csak joga, de kötelessége is az Alkotmánybírósághoz fordulni, ha az alkalmazandó jogszabály Alaptörvény-ellenességét észleli.

A felperes fellebbezésében vitatta az elsőfokú ítéletnek azt a megállapítását, hogy az Európai Unió Alapjogi Chartájába ütközés kérdése jelen perben nem vizsgálható, mert az Európai Unió Bíróságának feltenni szándékozott kérdések nem a közösségi jog értelmezésére irányulnak, hanem arra, hogy az irányadó magyar jog nem felel meg a közösségi jog által védett alapelveknek, illetve a Tv. érintett rendelkezései a jelen per eldöntése szempontjából irrelevánsak.

Fenntartotta azt az elsőfokú eljárásban is kifejtett álláspontját, hogy a Charta alkalmazandó a perben és a vizsgált rendelkezések a per eldöntése szempontjából relevánsak. A felperes által indítványozott kérdésekre adott válaszok alapján határozható meg, hogy a nemzeti bíróságnak milyen jogszabályok alapján kell a perben döntenie. Fenntartotta azt az álláspontját is, hogy a Tv. sérti a Charta által biztosított jogos elvárás és jogbiztonság elvét, a tulajdonhoz való jogot, a hatékony jogorvoslathoz való jogot, valamint a letelepedés jogát.

Vitatta az elsőfokú ítélet azon megállapítását is, hogy a felperes által az Irányelvvel kapcsolatban megfogalmazott kérdések sem a közösségi jog értelmezésére, hanem a nemzeti jog EU-jogba ütközésének megállapítására irányulnak.

Változatlanul érvelt azzal is, hogy a Tv. tévesen értelmezi az Irányelv követelményeit és az Európai Unió Bíróságának a C-26/13. számú ítéletét az átláthatóság követelményével kapcsolatban, továbbá sérti a Tv. az Irányelv eljárási rendelkezéseit is. Álláspontja szerint a bíróságnak azért kell az Európai Unió Bíróságához fordulni, mert csak az Európai Unió Bírósága jogértelmezése függvényében dönthet arról, hogy eljárhat-e a Tv. alapján, vagy köteles a Tv. rendelkezéseit az Európai Unió Bírósága egységes joggyakorlatának megfelelően félretenni.

Arra hivatkozással, hogy az Európai Unió Bírósága korábbi határozataiban csak utalt arra, hogy az Irányelv a tisztességtelenség vizsgálatának módját is rögzíti, de ennek pontos tartalmát eddig nem fejtette ki, továbbra is szükségesnek tartotta a Pp. 155/A. § (1) bekezdése alapján az Európai Bíróság előzetes döntéshozatali eljárásának kezdeményezését annak tisztázása érdekében, hogy a Tv.-ben rögzített eljárási szabályok összhangban vannak-e az Irányelvvvel.

A felperes az ítélet elleni fellebbezésében azt kérte, hogy az ítéltábla az elsőfokú ítéletet változtassa meg és állapítsa meg, hogy a keresetben felsorolt valamennyi szerződési feltétel tisztességes és érvényes.

Hivatkozott arra, hogy az elsőfokú ítélet nem felel meg a Pp. 221. §. rendelkezéseinek: nem tartalmaz a bíróság által a felek előadásait értelmezve megállapított releváns tényállást és azt sem, hogy a bíróság milyen alapon vetette el a felek jogértelmezését. Nem reflektált a felperes álláspontjára és a felmondhatóság elvének sérelmét minden indokolás nélkül rögzítette.

Sérelmezte, hogy az elsőfokú ítélet hibásan határozza meg a Tv. hatályát, mert az elsőfokú bíróság álláspontjával szemben a valódi devizahitelek (a Tv.-nek az elsőfokú ítélet meghozatalakor hatályos szövege szerint) nem tartoznak a Tv. hatálya alá, és keresetének nem is tárgya az olyan kölcsönszerződésben szereplő szerződési feltétel, amelyben a folyósítás és a törlesztés egyaránt devizában történik.

Fellebbezési érvelése szerint tévesen állapította meg az elsőfokú bíróság, hogy a szerződéses kikötések azon rendelkezései, amelyek a fogyasztót megillető felmondási jogra vonatkoznak, nem tartoznak a Tv. hatálya alá;
– továbbá azt is, hogy nem tartoznak a Tv. hatálya alá az addicionális költségek megtérítésére vonatkozó, valamint a vételár módosulása miatti módosítás lehetőségét megteremtő kikötések.

Vitatta az elsőfokú ítélet okfejtését, hogy a Tv. nem változtatta meg a tisztességtelenség vizsgálati szempontrendszerét. Álláspontja szerint a Tv. visszamenőlegesen változtatta meg az egyoldalú módosítást lehetővé tevő szerződési feltételek érvényességével kapcsolatos jogi követelményeket, ezért az elsőfokú ítélet jogellenes annyiban, amennyiben figyelmen kívül hagyja a szerződéskötés idején hatályos jogszabályi feltételeket.

Sérelmezte a felperes, hogy az elsőfokú ítélet csak az átláthatóság elvének vizsgálata során reflektált arra a felperesi álláspontra, hogy az egyoldalú szerződésmódosításra vonatkozó

jogszabályi környezet 2004. és 2014 közötti alapvető változására tekintettel minden esetben vizsgálni kell valamennyi kikötés és valamennyi kamat, költség és díj esetén, hogy az esetleges tisztességtelenséget a későbbi módosítás orvosolta-e.

Álláspontja szerint a bíróság a szerződési feltétel tisztességtelenségéről csak akkor tud döntést hozni, ha előtte megvizsgálta, hogy a feltétel nem ütközik-e jogszabályba. Ha ugyanis a feltétel jogszabályba ütközik, akkor annak helyébe a jogszabály kötelező rendelkezése lép, így a jogszabályba ütközés miatt semmis feltétel tisztességtelenségének megállapítására nem kerülhet sor.

Fenntartotta azt a jogi érvelését is, hogy az esetleges tisztességtelenség fő szabályként csupán részleges érvénytelenséget okoz, azaz a bíróság csak az adott kikötés tisztességtelenségét állapíthatja meg, de nincs lehetősége az egész szerződési feltétel tisztességtelenségének megállapítására.

Kifejtette, hogy az elsőfokú ítélet tévesen értelmezte az átláthatóság elvét; az átláthatóságnak az elsőfokú ítéletben alkalmazott értelmezése ugyanis nem csupán túlmegy az európai jog által támasztott követelményeken, hanem olyan követelményeket támaszt az egyoldalú szerződésmódosítást lehetővé tevő kikötések érvényességéhez, amelyeknek nem lehet megfelelni. Az elsőfokú bíróság értelmezése arra az eredményre vezet, hogy az egyoldalú szerződésmódosítás jogát nem lehet érvényesen kikötni.

Álláspontja szerint megfelel az átláthatóság követelményének a kikötés, ha azt tartalmazza, hogy a hitelező meghatározott, a szerződési feltételek szempontjából releváns körülmények változása esetén e változásoknak megfelelően jogosult módosítani a szerződési feltételeket. Ilyen kikötés egyértelmű és világos a fogyasztó számára és eléri azt a célt is, hogy a megvalósult módosítás jogszerűsége (azaz mind az ok fennállása és megfelelősége, mind pedig a módosítás mértéke) ellenőrizhető legyen. A módosítás mértékének ennél pontosabb meghatározása nem lehetséges.

Téves az elsőfokú bíróságnak az az értelmezése, amely szerint az átláthatóság elvének teljesüléséhez szükséges, hogy a kikötés meghatározza, hogy milyen mértékű változás esetén kerül sor a szerződés módosítására.

Téves értelmezésnek tartja a fellebbezés azt is, hogy tisztességtelen a vis maior esetére egyoldalú szerződésmódosítási lehetőséget biztosító rendelkezés.

Állította, hogy átlátható az a kikötés is, amely az ügyfél, illetve a lízingügylet más kockázati kategóriába történő átsorolása kapcsán a felperes adósminősítési és eszközminősítési szabályzataira utal;

– továbbá átlátható az a kikötés is, amely szerint a felperes a refinanszírozási feltételek, a pénzügyi körülmények és a jegybank esetleges intézkedéseinek tükrében jogosult a kamatlábat módosítani.

Sérelmezte a felperes, hogy az elsőfokú ítélet nem tartalmaz indokolást arra, hogy miért nem fogadja el a felperes azon álláspontját, hogy a régi Hpt. 210. § (4) – (5) és (13) bekezdése, valamint az új Hpt. 279. § (5) és (15) bekezdése folytán a szerződés rendelkezésétől függetlenül 2010. január 1. napjától kezdődően az átláthatóság elve a Tv.

erejénél fogva teljesül.

Fellebbezésében részletesen indokolta azt az álláspontját is, hogy a kereseti kérelmekben érvényesített kikötések megfelelnek a Tv. 4. § (1) bekezdés a) – d), valamint f) és g) pontjaiban szabályozott további elveknek is.

Az alperes fellebbezési ellenkérelmében az elsőfokú ítélet helybenhagyását kérte.

Kifejtette, hogy alaptalan a felperesnek a PJE határozat és a Tv. Alaptörvény-ellenességének alkotmánybírói megállapítása iránti eljárás kezdeményezése, illetve az eljárás felfüggesztése iránti kérelme.

Álláspontja szerint a Kúria nem lépte túl a hatáskörét, mert a PJE határozat a Tanácsnak a fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló 93/13. EGK Irányelvében foglalt értelmezést vette alapul, amely Magyarország 2004. május 1-jei csatlakozásával a magyar jog részévé vált.

Nem ütközik a visszamenőleges hatályú jogalkotás tilalmának alkotmányos elvébe sem a PJE határozat, sem a Tv., mert a Tv. a jogegységi határozattal egyezően, bizonyos szerződéses kikötések érvénytelenségét mondja ki. Az érvénytelenség következménye az, hogy az érvénytelen szerződés, illetve az érvénytelen szerződéses kikötés nem vált ki joghatást. Az érvénytelenség bíróság általi megállapítása pedig szükségszerűen visszahat a szerződéskötés időpontjára, mindez azonban nem jelent visszamenőleges hatályú jogalkotást, csak a szerződések érvénytelenségéből következő szükségszerűség.

Kifejtette, hogy a Tv. nem alkotott visszamenőlegesen új anyagi jogi jogszabályt, hanem az érintett időszakban mindig is hatályban volt anyagi jogszabálynak a bíróság által kötelezően alkalmazandóvá tett értelmezését emeli a Tv.-be.

Érvelése szerint nem sérti a Tv. a bírósághoz forduláshoz jogát sem. A jogvesztő keresetindítási határidő meghatározása önmagában nem alkotmány-ellenes; a tisztességes eljárás sérelme csak akkor lenne megállapítható, ha az orvoslás lehetősége egyáltalán nem lenne adott.

Nem sérül a hatékony jogvédelem a bíróság rendelkezésére álló rövid határidők miatt sem. Önmagában az, hogy a Tv. a polgári perhez képest rövidebb eljárási határidőket határoz meg, nem áll ellentétben az Alaptörvény rendelkezéseivel. A per alapvetően jogkérdések vizsgálatáról, szerződéses kikötések elemzéséről szól, a bizonyítás szükségessége szűk körben merülhet fel. Eleve csak okirati bizonyítás felvétele lehetséges, ezért nem sérül a tisztességes eljáráshoz való jog sem.

A Tv. azon előírása, hogy a bíróság kizárólag a pénzügyi intézmény által tisztességesnek tartott szerződéses kikötés Tv. 4. § (1) bekezdés szerinti hét elvnek való megfelelését vizsgálhatja, nem jelenti azt, hogy a bíróságnak ezt a vizsgálatot a magyar jognak a kikötések alapján történt szerződéskötések idején irányadó elveire és más szabályaira tekintet nélkül kellene elvégeznie. Ezért nem sérül a bírói függetlenség sem.

Alapvetően tartotta a felperesnek a Pp. 155/A. § (1) bekezdésén alapuló, az Európai Unió előzetes döntéshozatali eljárásának kezdeményezésére és ezzel összefüggésben a Pp. 155/A. § (2) bekezdése alapján az eljárás felfüggesztésére irányuló kérelmét is.

Álláspontja szerint nincs a jelen perben közvetlenül alkalmazandó vagy közvetlenül érvényesülő uniós jogi szabály. Kizárólag az EGK Irányelv lenne irányadó, de az adott jogvitában ez nem releváns. A jelen jogvita ugyanis kizárólag a felperes által alkalmazott szerződéses kikötés és a Tv. 4. § (1) bekezdésében foglalt szempontok összevetésére vonatkozik, amelyre az Irányelv nem ad eligazítást. Az Irányelv alkalmazásának kérdése a Tv. tekintetében azért sem merülhet fel, mert a Tv. pusztán tisztességtelenségi szempontokat deklarál, amelyek nem teremtenek új érvénytelenségi okokat. Ezen kívül a Tv. az Európai Bíróság gyakorlatát és az Irányelvet tükröző magyar bírói gyakorlatot emelte jogszabályi szintre, ezért az Irányelvvel való összhangja kétségtelen és nincs értelmezési bizonytalanság sem.

A Tv. összhangban van az uniós joggal, ez a kérdés egyébként előzetes döntéshozatali eljárásban nem is vizsgálható.

Fenntartotta azt az elsőfokú eljárásban is kifejtett álláspontját, hogy az Európai Unió Alapjogi Chartája nem alkalmazható jelen eljárásban. A Tv. ugyanis a fennálló bírói gyakorlatot tükröző, általános tisztességtelenségi szempontokat deklarálja a bírói mérlegelés számára, nem teremt új érvénytelenségi okokat, ennél fogva nem avatkozik bele a felek szerződéses jogviszonyába. Amennyiben a Charta mégis alkalmazandó, a tisztességtelenségi szempontok kapcsán a jelen perben a Charta rendelkezéseinek értelmezésére nincs szükség, mert nem ezek fényében minősül egy adott kikötés tisztességesnek vagy tisztességtelennek.

A Tv. nem jelenti a Chartában foglalt jogok tiltott korlátozását sem.

A tulajdonhoz fűződő alapjog a Charta kifejezett rendelkezése szerint is közérdekből törvénnyel korlátozható, ha a korlátozás az általános érdekekkel arányos. A Tv. ilyen közérdekű arányos korlátozást valósít meg.

A Charta által elismert és biztosított tisztességes eljáráshoz való jogot sem sérti a keresetindítási határidő rövidege. A Tv. egyértelműen biztosítja a bírósági eljárás igénybevételenek lehetőségét és a megállapított határidők, illetve egyéb eljárásjogi rendelkezések nem zárják ki a pénzügyintézetek igényérvényesítésének lehetőségét.

A Tv. hatálya kizárólag Magyarországra terjed ki, az érintett pénzügyi intézmények tevékenységüket Magyarországon végzik, a magyar jogszabályok szerinti cégforma keretében, így a letelepedéshez való jog sérelme határon átnyúló elem hiányában fel sem merülhet.

A Tv. összhangban áll az egyezmény tisztességes eljáráshoz való jog, jogorvoslathoz való jog és tulajdonhoz való jog alapjával is.

A fellebbezés azon hivatkozására, hogy az elsőfokú ítélet hibásan határozta meg a Tv. hatályát, úgy érvelt, hogy az elsőfokú bíróságnak az az álláspontja, amely szerint a felmondási jogra, az addicionális költségekre, valamint a vételár módosulására vonatkozó szabályozás nem tartozik a Tv. hatálya alá, nem bír gyakorlati jelentőséggel. Arra az esetre, ha az ítéltábla ezen rendelkezéseket is a Tv. hatálya alá tartozónak minősítené, azaz

megállapítaná, hogy azok az egyoldalú szerződésmódosítási jogot biztosító rendelkezések részét képezik, úgy álláspontja szerint azokra is kiterjednek az ítéletben az egyoldalú szerződésmódosítási jogot biztosító ÁSZF rendelkezésekre vonatkozó megállapítások.

Nem tartotta megalapozottnak a felperes azon érvelését, amelyben azt állította, hogy a Tv. megváltoztatta volna a tisztességtelenség szempontrendszerét. Jelen per tárgyára, – amelyben a felperesi kereseti kérelem tárgya éppen a kereseti kérelmekben foglalt általános szerződési feltételek rendelkezései tisztességtelenségének kérdése – nem lehet irányadó a tisztességtelenség hivatalból való megállapításával kapcsolatos korábbi joggyakorlat. Jelen perben ugyanis az eljáró bíróság kérelemre, az eljárás fő kérdéseként foglalkozik a peresített általános szerződési feltétel rendelkezések tisztességtelenségének vizsgálatával. A Tv. nem változtatott a tisztességtelenség megállapításával kapcsolatos szempontrendszeren, csupán törvényerőre emelte a korábban is bevett és az európai jogalkotásnak is megfelelő normákat.

Fenntartotta azt az érvelését, hogy jelen eljárás tárgya, a felperes kereseti kérelme a Tv. 4. § (1) bekezdésében szabályozott törvényi vélelem megdöntése. Ennek megfelelően az eljáró bíróság csak annak vizsgálatára jogosult és köteles a kereseti kérelem alapján, hogy a felperes által peresített, egyoldalú szerződésmódosítást lehetővé tevő ÁSZF rendelkezések megfelelnek-e a Tv. 4. § (1) bekezdésében szabályozott elveknek. Ezért a jogszabályi környezet változása a felperes álláspontjával szemben nem releváns a Tv. hatályának és szabályainak értelmezésével kapcsolatban.

Kifejtette, hogy a szerződéses feltétel részleges érvénytelenségének megállapítása, tehát az oklista egyes elemeinek külön-külön történő vizsgálata nem lehetséges. Hivatkozott arra ebben a körben, hogy a Tv. 4. § (1) bekezdése az egyoldalú kamat-, költség-, díjmelést lehetővé tevő szerződéses kikötésekről rendelkezik, vagyis a Tv. ezeket a kikötéseket logikailag önálló egységként kezeli és egységes egészekre állítja fel a tisztességtelenség vélelmét.

Nem állapítható meg tehát részleges érvénytelenség abban az esetben, ha az oklistában szereplő okok közül nem mindegyik ütközik a Tv.-ben rögzített elvekbe.

Hivatkozott arra, hogy mind a régi, mind az új Ptk. kizárólag a szerződés részleges érvénytelenségét ismeri; a tisztességtelen feltétel részleges érvénytelenségét nem, így annak megállapítása a bíróság részéről ellentétes lenne a Ptk. rendelkezéseivel.

Azzal is érvelt, hogy a régi Hpt. 210. § (4) bekezdés c) pontja kifejezetten úgy rendelkezett, hogy az adott kamat, díj vagy költségelemre kihatással bíró ok-okozati feltételeket együttesen, tényleges hatásuk arányában kell figyelembe venni. Ebből az következik, hogy egyoldalú emelésnél a pénzügyintézet nem az oklista valamelyik elemét, hanem az oklista összes elemét veszi figyelembe. Ha ebből az oklistából a bíróság utólag bizonyos pontokat tisztességtelennek talál, másokat pedig fenntart, akkor az egész kikötés, mint szabályozás, nem egyértelműen megfogalmazott.

Álláspontja szerint az elsőfokú bíróság helyesen értelmezte az átláthatóság követelményét és ezen értelmezés alapján helyesen állapította meg azt is, hogy a felperes által alkalmazott általános szerződési feltételek nem felelnek meg az átláthatóság elvének. Azok alapján ugyanis a fogyasztó nem láthatta előre, hogy milyen feltételek teljesülése esetén és milyen mértékben kerülhet sor további terhek rá történő áthárítására, nem volt lehetősége, hogy

ellenőrizze az egyoldalú szerződésmódosítást lehetővé tevő szerződéses rendelkezések jogszerű alkalmazását.

A felperesnek az átláthatóság elvével kapcsolatos okfejtése és az Európai Bírósági jogesetekre történő utalásával kapcsolatban arra hivatkozott, hogy jelen eljárás tárgya kizárólag a felperesi ÁSZF kikötések Tv. 4. § (1) bekezdésében kifejtett elveknek való megfelelése. A bíróságnak a jelen eljárásban kizárólag a Tv. rendelkezései alapján kell vizsgálnia a felperes által peresített kikötéseket.

A felperes az alperes fellebbezési ellenkérelmére tett előkészítő iratában fenntartotta azt az álláspontját, hogy az elsőfokú ítélet a Tv.-ben kimondott elvek, mindenekelőtt az átláthatóság elvének téves értelmezésén alapul, amely minden indok nélkül, jelentősen szigorúbb az Európai Unió Bíróságának a PJE határozat és a Tv. alapjául szolgáló ítéleteiben kialakított értelmezésnél. Ez a téves értelmezés vezet oda, hogy az elsőfokú ítélet lényegében kizárja, hogy az egyoldalú szerződésmódosítás jogszabályban elismert és szabályozott jogával élni lehessen. A jövőre vonatkozóan dönthet úgy a jogalkotó, hogy nem teszi lehetővé az egyoldalú szerződésmódosítást, de a múltira vonatkozóan ezt nem teheti meg. Nem teheti meg azt sem, hogy a tisztességtelenség esetről, esetre vizsgálandó fogalmát úgy alakítsa át, hogy az a múltira vonatkozóan is kizárja az egyoldalú szerződésmódosítás jogszerű gyakorlását.

Azzal érvelt, hogy az egyoldalú szerződésmódosítás jogát az Európai Unió joga és a hazai jog egyaránt elismerte. Az Európai Unió Bírósága az Irányelv kapcsán csupán azt az egyszerű és evidens követelményt fogalmazta meg, hogy a szerződés rendelkezzen az egyoldalú szerződésmódosítás jogáról, mégpedig úgy, hogy az egyoldalú szerződésmódosítási jog gyakorlásából eredő gazdasági következményeket a fogyasztó láthassa.

Amennyiben az átláthatóság elvét az Európai Unió Bíróságánál szigorúbben értelmeznénk, azzal egyértelműen ellehetetlenítenénk az egyoldalú szerződésmódosítás jogának a gyakorlását. Fogalmilag kizárt ugyanis, hogy az általános szerződési feltétel előre meghatározza a változás esetén bekövetkező módosulás pontos mértékét is. Az egyoldalú szerződésmódosítás jogának funkciója éppen az, hogy olyan esetekre nyújtson megoldást, amely esetén a felek a szerződéskötéskor a majdan esetleg bekövetkező körülmény számszerű hatását nem tudják meghatározni.

I.

A Fővárosi Ítéltábla nem találta megalapozottnak a felperes Pp. 155/A. §-ra és 155/B. §-ra alapított Alkotmánybírósági eljárás, illetőleg az Európai Unió Bírósága előtti előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezése és ennek következtében a másodfokú tárgyalás felfüggesztése iránt előterjesztett kérelmeit, ezért azokat elutasította.

A PJE határozat és a Tv. szabályainak alkalmazása során – szövegének a céljával és az Alaptörvénnyel összhangban álló értelmezése alapján (Alaptörvény 28. Cikk) - a másodfokú bíróságban nem merült fel kétely a Tv. illetve a PJE határozat Alaptörvénnyel való összhangja tekintetében.

Ebben a bíróságot nem kötötte az ítéltábla másik tanácsának, illetve más bíróságnak a

döntése.

A 3/2005. (XI.14) PK-KK, továbbá az 1/2009. (VI.24.) PK-KK közös vélemények irányadó alkalmazásával megállapította az ítéltábla azt is, hogy – a Tv. rendelkezéseinek céljával és joghatásával kapcsolatban – nem volt helye a perben előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezésének az Európai Unió Bírósága előtt az EUMSZ 267. cikke szerint, mivel a perbeli jogvita elbírálása, a Tv. alkalmazása során nem merült fel közösségi jogszabály alkalmazásának, illetve értelmezésének szükségessége. Az ügy érdemi eldöntése nem függött az Unió Szerződéseinek értelmezésétől, sem pedig az uniós intézmények, szervek jogi aktusainak érvényességétől, értelmezésétől, nem volt szükség az – uniós jog értelmezésére kizárólagosan jogosult – Európai Bíróság állásfoglalásának beszerzésére. A kereset elbírálása során felmerülő, a közösségi jog értelmezését igénylő kérdés hiányában megalapozottan és helyes indokolással mellőzte a Fővárosi Törvényszék is az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezését.

II.

A fellebbezés alaptalan.

Az elsőfokú bíróság a per tárgyává tett szerződéses kikötések érvényességének elbírálása során a döntéshez szükséges tényállást helyesen állapította meg, a jogvita eldöntése szempontjából jelentős jogi érveléseket elbírálta és helyes jogi álláspontot elfoglalva hozta meg döntését.

A felperes keresetében az általa a 2004. május 1. és 2014. július 19. napja közötti időtartamban a deviza alapú fogyasztói hitel vagy kölcsönszerződéseiben alkalmazott szerződéses kikötései tisztességességének és érvényességének megállapítását kérte a Tv. 6. §-a és 11. § (3) bekezdése alapján.

A felperes keresetjogi joga fennállt, rendelkezett perbeli legitimációval a Hpt. 7. § (1) bekezdése szerinti, valamint a Tv. 1. § (1) és (3) bekezdésének hatálya alá tartozó pénzügyi intézményként.

Alaptalan a felperes azon fellebbezési hivatkozása, hogy az elsőfokú ítélet nem felel meg a Pp. 221. § (1) bekezdés rendelkezéseinek, mert az elsőfokú bíróság ítéletében nem állapította meg a perben releváns rövid tényállást, valamint azért, mert indokolása nem tartalmazza, hogy a bíróság milyen alapon vetette el a fél jogértelmezését, nem reflektál a felperes álláspontjára.

A Pp. 221. § (1) bekezdése úgy rendelkezik, hogy az ítélet indokolásában röviden elő kell adni a bíróság által megállapított tényállást az arra vonatkozó bizonyítékok megjelölésével, hivatkozni kell azokra a jogszabályokra, amelyekben a bíróság ítélete alapszik.

A Pp.-nek ez a szabálya olyan klasszikus polgári jogi perekre vonatkozik, amelyekben a bíróságnak a lefolytatott bizonyítási eljárás alapján a beszerzett bizonyítékok mérlegelésével kell a tényállást megállapítania.

Jelen per abból a szempontból is speciális, hogy a tényállás – azon szerződéses kikötések tartalma, amelyek tisztességességének és érvényességének megállapítását kérte a felperes – adott, a kikötések tartalmát a bíróság nem bizonyítási eljárás lefolytatása után állapította

meg. A szerződéses kikötések tartalmát nem lehet lerövidíteni, nem lehet röviden megállapítani, azok teljes szövege, teljes tartalma egységesen képezi a jogkérdés eldöntésének alapjául szolgáló tényállást.

Az elsőfokú ítélet a felperes keresetét és az alperes érdemi ellenkérelmét minden egyes (1-32.) kereseti kérelemre vonatkozóan pontosan, egyértelműen tartalmazza. Az, hogy ezt az elsőfokú bíróság a kereseti kérelmek és ellenkérelmek teljes tartalmának az ítéletbe történő beillesztésével valósította meg, nem jelenti a Pp. szabályainak sérelmét. A kereseti kérelmek nagy száma miatt, és azért, mert az egyes kikötések tartalma közötti átfedések következtében a kereseti kérelem és az ellenkérelem is az egyes szerződéses kikötések körében azonosságokat, átfedéseket tartalmazott, az ítélet áttekinthetősége érdekében az elsőfokú bíróság által alkalmazott ítéletszerkesztési megoldás célszerű volt.

Annyiban alapos a felperesi fellebbezés, hogy az elsőfokú bíróság ítéleti megállapításait nem minden esetben indokolta meg a Pp. 221. § (1) bekezdés előírásainak megfelelően. Az elsőfokú ítélet indokolásának ezen hiányosságait – miután a szükséges adatok rendelkezésre állnak – az ítéltábla jelen ítéletében pótolja. Az elsőfokú bíróságnak ez a mulasztása nem valósít meg olyan eljárási szabálysértést, amely a per érdemi elbírálására is kihatással lenne. Az elsőfokú bíróság ezen mulasztását a másodfokú ítélet az indokolás kiegészítésével pótolhatja. (EBH 2006.1526.)

III./1.

A felperes fellebbezésében sérelmezte, hogy az elsőfokú ítélet hibásan határozta meg a Tv. hatályát;

- azáltal, hogy a valódi deviza hiteleket is a Tv. hatálya alá tartozónak tekintette;
- valamint azzal, hogy nem tekintette a Tv. hatálya alá tartozónak a szerződéses kikötések felmondási jogra, addicionális költségekre vonatkozó rendelkezéseit, valamint azokat a kikötéseket, amelyek a vételár módosulása miatti módosítás lehetőségét teremtették meg.

Fellebbezésben annak megállapítását kérte, hogy a valódi deviza szerződések nem tartoznak a Tv. hatálya alá, míg a felmondási jogra és az addicionális költségekre vonatkozó rendelkezések, valamint a vételár módosulása miatti módosítás lehetőségét megteremtő kikötések a Tv. hatálya alá tartoznak és ezen kikötések vonatkozásában is rendelkezik a felperes kereshetőségi joggal, illetve ezek a kikötések is tisztességesek és érvényesek.

Sérelmezte azt is, hogy az elsőfokú bíróság ítéletében ellentmondásosan állapította meg az addicionális költségekre vonatkozó rendelkezések Tv. hatálya alá tartozását, mert az ugyanazon rendelkezéseket tartalmazó 1-2. számú kereseti kérelem esetén ezen rendelkezéseket a Tv. hatálya alá tartozónak tekintette, vizsgálta azok tisztességességét és érvényességét, míg a 18-26. számú kereseti kérelmek tekintetében azt állapította meg, hogy az addicionális költségek megtérítésére vonatkozó rendelkezések tisztességességének megállapítására a felperesnek nincs kereshetőségi joga.

A vételár módosulása miatti módosítás lehetőségét megteremtő kikötések körében is az elsőfokú bíróság több, azonos tartalmú rendelkezést eltérően bírálta el: a 13-29. számú kereseti kérelmek esetén a kereshetőségi jog hiányát állapította meg, míg az 1-3., 5-12., és a

30-31. számú kereseti kérelmek esetén vizsgálta a kikötéseket.

Az alperes erre vonatkozó fellebbezési ellenkérelmében arra hivatkozott, hogy nincs gyakorlati jelentősége annak, hogy a kikötéseknek a felmondási jogra és az addicionális költségek viselésére vonatkozó, valamint a vételár módosulása miatti módosítást lehetővé tevő kikötések is a Tv. hatálya alá tartoznak-e. Amennyiben ezeket a kikötéseket az ítéltábla a Tv. hatálya alá tartozónak minősítené, – vagyis megállapítaná, hogy azok az egyoldalú szerződésmódosítási jogot biztosító rendelkezések részét képezik, – úgy annak megállapítását is kérte, hogy ezen kikötésekre is kiterjednek az ítéletnek az egyoldalú szerződésmódosítási jogot biztosító ÁSZF rendelkezésekre vonatkozó megállapításai.

A fellebbezés ebben a körben részben alapos.

A keresetlevél 4) és 6.b) pontja teljesen egyértelműen rögzíti, hogy a felperes – a kereset tárgyául kizárólag azon kikötéseket tette, amelyeket a deviza alapú (devizában nyilvántartott vagy devizában nyújtott és forintban törlesztett) fogyasztói szerződésekben alkalmazott;

– keresetének tárgya kizárólag annak eldöntése, hogy a keresetben megjelölt szerződési feltételek tisztességesek-e abban az esetben, amikor deviza alapú szerződésben szerepelnek;
– nem képezik keresetének tárgyát azok a szerződési feltételek, amelyek olyan kölcsönszerződésben szerepelnek, amelyben a folyósítás és a törlesztés is devizában történik.

Ehhez a teljesen egyértelmű kereseti kérelemhez képest az elsőfokú bíróság szükségtelenül fejtette ki azt az – egyébként is téves – álláspontját, hogy a Tv. hatálya – az elsőfokú ítélet meghozatalakor hatályos rendelkezése szerint – kiterjed azokra a szerződésekre is, amelyben a folyósítás és törlesztés egyaránt devizában történt.

Az ítéltábla ezért az elsőfokú ítélet indokolásának ezen részét – mint szükségtelent – mellőzi.

Tévesen állapította meg az elsőfokú bíróság, hogy nem tartoznak a Tv. hatálya alá a szerződéses kikötéseknek azon rendelkezései, amelyek a fogyasztót az egyoldalú szerződésmódosítási jog gyakorlása során megillető felmondási jogot szabályozzák.

A Tv. 4. § (1) bekezdés f) pontja ugyanis külön elvként szabályozza a felmondhatóság elvét; vagyis tisztességtelen a szerződéses kikötés akkor, ha a szerződésmódosítás bekövetkezése esetére nem biztosítja a fogyasztó számára a felmondás jogát.

Az elsőfokú bíróság által vizsgált kikötések, – amelyekre azt állapította meg, hogy nem tartoznak a Tv. hatálya alá, – kifejezetten azt szabályozzák, hogy a szerződés módosítása esetén mennyiben illeti meg a fogyasztót a felmondás joga. A kikötések nem a felmondási jog gyakorlásának módjára vagy annak feltételeire, eljárási szabályaira vonatkoznak. Ezért a Tv. hatálya kiterjed a szerződéses kikötések ezen pontjaira is.

Ez a megállapítás vonatkozik

– a 3. és 4. számú kereseti kérelemben az ÁSZF I.3. pontjában;

– az 5., 6., 7., 8., 10., 13., és a 14. számú kereseti kérelemben az ÁSZF V.5. utolsó bekezdésében;

– a 20. és a 25. számú kereseti kérelemben az ÁÜF VII.3. utolsó bekezdésében;

- a 27. és a 28. számú kereseti kérelemben az ÁSZF V.5. utolsó bekezdésében és
- a 30. számú kereseti kérelemben az ÁSZF I.3. utolsó bekezdésében szereplő felmondási jogi szabályozására.

A felmondási jog szabályozására vonatkozó feltételek tehát a szerződéses kikötéseknek azon részét képezik, amelyeket a kikötések tisztességtelenségének vizsgálata során a Tv. 4. § (1) bekezdés f) pontjának való megfelelése körében – amennyiben ennek vizsgálata szükséges – vizsgálni kell.

Alapos a felperes fellebbezése arra vonatkozóan is, hogy az elsőfokú bíróság a 18-26. számú kereseti kérelmek esetén nem tekintette a Tv. hatálya alá tartozónak azokat a szerződéses rendelkezéseket, amelyek az addicionális költségek megtérítésére vonatkoznak. Alapos az a fellebbezési hivatkozás is, hogy az elsőfokú ítélet ebben a körben ellentmondásos, mert amíg az 1-2. számú kereseti kérelemmel érvényesített ÁSZF V.6. pontjában szabályozott addicionális költségek megtérítésére vonatkozó szabályokat a Tv. hatálya alá tartozónak tekintette és azokat vizsgálta is, addig a 18-26. számú kereseti kérelmek esetén – amelyek ugyanazt a szabályozást tartalmazzák, mint az 1., és a 2. számú kereseti kérelemmel érintett kikötések – azt rögzítette, hogy az addicionális költségek megtérítésére vonatkozó rendelkezés nem egyoldalú szerződésmódosítási jog, hanem az esetenként felmerülő speciális költségek fogyasztóra történő áthárítását jelentik és ezért az erre vonatkozó kikötések tisztességtelenségének megállapítására irányuló keresetet kereshetőségi jog hiánya miatt utasította el.

Téves az elsőfokú ítélet azon rendelkezése, amely a 18-26. számú kereseti kérelmek vonatkozásában az addicionális költségek megtérítésére irányuló szerződéses rendelkezést nem tekintette a Tv. hatálya alá tartozónak.

Az ítéltábla álláspontja szerint a fenti kereseti kérelmekben érvényesített, az addicionális költségek megtérítésére vonatkozó szerződéses kikötések – ahogyan azt az elsőfokú bíróság az 1., és a 2. számú kereseti kérelmek esetén ki is fejtette – egyoldalú szerződésmódosítási jognak minősülnek, mert ezek a költségek olyan új vagy megváltozott költségeket jelentenek, amelyek áthárítása a fogyasztóra kizárólag szerződésmódosítás során történhet. Ezért a 18-26. számú kereseti kérelmekre is vonatkozik az elsőfokú bíróság ítéletének az 1., és 2. számú kereseti kérelmek elbírálása során ezen kikötés tisztességtelensége körében kifejtett álláspontja. Nem egyértelműek és nem átláthatóak a kikötések. Felsorolja ugyan az addicionális költségek megtérítésére alapot adó okokat, de a költségek áthárításának mechanizmusát nem szabályozza, sőt még azt is lehetővé teszi a kikötés, hogy bizalmas információ nyilvánosságra hozatalára való hivatkozással mellőzze a költség fogyasztóra történő áthárításának az indokát. Ez nem biztosítja a fogyasztó számára az emelés indokoltságának az ellenőrizhetőségét.

Az ítéltábla ezért megállapította, hogy a 19-26. számú kereseti kérelemben érvényesített, az ÁSZF V.6. pontjában szabályozott addicionális költségek megtérítésére vonatkozó kikötések tisztességtelenek, mert az egyértelműség és átláthatóság elvének nem felelnek meg.

Alaptalanul állítja a fellebbezés, hogy téves az elsőfokú bíróságnak az a megállapítása, amely szerint a lízingdíj módosulásának egyes feltételei esetén nem a díj egyoldalú

módosításáról van szó, hanem a más devizanemben meghatározott árfolyamváltozásból eredő költségnövekedés terhének az áthárítása történik meg, ezért ezek a rendelkezések nem tartoznak a Tv. hatálya alá. Az elsőfokú bíróság által ezen indokra hivatkozással a Tv. hatálya alól kivont rendelkezések nyelvtani értelmezés szerint is az árfolyamváltozás kockázatának automatikusan a fogyasztóra történő áthárítását jelentik, ezért helyes az elsőfokú bíróságnak az az álláspontja, hogy ezek a kikötések nem tartoznak a Tv. hatálya alá.

Tévesen állítja a fellebbezés azt, hogy ebben a körben is ellentmondásos az elsőfokú bíróság ítélete, mert az 1-3., 5-12., és a 30-31. számú kereseti kérelmek esetén a hivatkozott rendelkezésekre vonatkozóan elismerte a felperes keresetösségi jogát.

Az elsőfokú bíróság az 1-2. számú kereseti kérelmeknél egyértelműen rögzítette, hogy az ÁSZF V.5.e pontjában történt szabályozás (nem magyar forintban, hanem más devizanemben meghatározott lízingdíjú lízing esetén a vételár megfizetése napjáig a szerződésben rögzített devizanem forinthez viszonyított árfolyama jelentősen eltér a lízingdíj kalkulációjában alapul vett árfolyamtól) nem tartozik a Tv. hatálya alá.

A 3. számú kereseti kérelemmel érintett ÁSZF hasonló rendelkezést nem tartalmaz.

Az 5., 6., 9., 10., 11., és a 12. számú kereseti kérelmek esetén az elsőfokú ítélet egyértelműen hivatkozik arra, hogy az ÁSZF V.5.e. pontja – amely az árfolyamváltozásból eredő többletteleher áthárítására vonatkozik – az árfolyamváltozásból eredő kockázat áthárítását jelenti, ezért nem tartozik a Tv. hatálya alá.

A 7. és 8. számú kereseti kérelmek esetén ugyan kifejezetten nem jelölte meg az ÁSZF V.5.e. pontját, de utalt arra, hogy több olyan feltétel van az ÁSZF-ben amely nem tartozik a Tv. hatálya alá. Miután a 7., és a 8. számú kereseti kérelemmel érintett ÁSZF V.5.e. bekezdése is szó szerint megegyezik az 5., és a 6. számú kereseti kérelemmel érintett szerződéses kikötéssel, így egyértelmű, hogy ezt a feltételt is olyannak tekintette az elsőfokú bíróság, mint amelyik nem tartozik a Tv. hatálya alá.

A 30. és a 31. számú kereseti kérelmek ilyen vitatott rendelkezéseket nem tartalmaznak, ezért nem alapos a fellebbezés annyiban, hogy az elsőfokú bíróság ezen kereseti kérelmek esetén erre a kikötésre is elismerte a felperes keresetösségi jogát.

III./2.

Nem osztja az ítéltábla a fellebbezés azon hivatkozását sem, amely szerint az elsőfokú ítélet valótlanul állítja, hogy a Tv. nem változtatta meg a tisztességtelenség vizsgálati szempontrendszerét.

A jelen jogvita elbírálásának alapjául szolgáló Tv. megalkotásával elérni kívánt jogalkotói célt a Tv. indokolása az alábbiak szerint tartalmazza:

A Kúria a PJE határozatban hozott iránymutató döntést a fogyasztói hitel-, kölcsön-, és pénzügyi lízingszerződésekben foglalt egyes szerződéses rendelkezések tisztességtelenségéről. A Kúria döntése a Ptk.-ban foglalt tisztességtelenség fogalmára

vonatkozó jogértelmezés, amely azonban kizárólag a bíróságok számára kötelező, de az abban kifejtett jogelvek általános jellegük révén a jogviszonyok széles körét érintik.

Annak érdekében, hogy ezek az elvek közvetlenül is érvényre jussanak, a Tv. jogszabályi szintre emelte a jogegységi határozatban rögzített elveket. A Tv. a Kúria jogértelmezést teszi általános érvényűvé, mindenki számára kötelezővé. A Tv. nem mond ki új anyagi jogi szabályokat, nem állapít meg új jogelveket, csupán a Kúria jogértelmezését kodifikálja.

A Tv.-nek az is célja, hogy lehetőséget biztosítson a pénzügyi intézmények számára az önkéntes jogkövetésre és csak azokat az ügyeket engedje a bíróságok elé, amelyekben a felek között nem csak elszámolási, hanem érdemi jogvita van.

Az indokolás szerint a Tv. a jogegységi határozatból fakadó jogkövetkezmények levonása során figyelemmel volt az európai jog előírásaira, mindenek előtt a fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló 93/13/EGK Irányelv rendelkezéseire. Figyelembe vette az Irányelv értelmezésére jogosult Európai Unió Bíróságának gyakorlatát, a C-618/10. számú és a C-68/13. számú ügyben hozott határozatokban kifejtett elveket.

A tisztességtelen feltételek kiküszöbölésével a megkötött szerződések fenntartását célozza a törvény és a fennálló szerződések tartalmát csak annyiban módosította, hogy az érintett szerződések a tisztességtelen kikötések hiányában ne váljanak teljesíthetlenné. Erre figyelemmel kerültek a törvénybe kogens rendelkezések a részleges érvénytelenség körében, a tisztességtelen szerződéses feltételek helyett a szerződések részévé váló kikötésekre.

Utal a Tv. indokolása a 8/2014. (III.20.) AB határozatban megfogalmazott követelményekre, a jogszabályi beavatkozás alkotmányosságára. Eszerint a jogalkotó akkor jogosult a fennálló és tartós szerződési jogviszonyokat módosítani, ha a szerződéskötést követően beállott valamely körülmény folytán a szerződés változatlan tartalommal történő fenntartása valamelyik fél lényeges, jogos érdekét sérti, a körülményváltozás nem volt ésszerűen előre látható, továbbá ha az túlmegy a normális változás kockázatán. A jogszabályi beavatkozásnak további feltétele, hogy a lényeges körülményváltozás társadalmi méretű legyen, vagyis a szerződések nagy tömegét érintse. Azt az alkotmányos elvárást, hogy a törvényi úton történő szerződésmódosításnak figyelembe kell vennie mindkét fél méltányos érdekeit, a Tv. úgy kívánta kielégíteni, hogy jogorvoslati lehetőséget biztosít a pénzügyi intézmények számára az egyoldalú szerződésmódosítást lehetővé tevő szerződéses rendelkezéseik tisztességtelenségének megállapításához kapcsolódóan. Megdönthető vélelmet állít fel az egyoldalú szerződésmódosítások tisztességtelensége mellett és lehetővé teszi a pénzügyi intézmények számára az ellenbizonyítást.

A Tv. időbeli hatálya Magyarország az Európai Unióhoz való csatlakozásának időpontjára figyelemmel került meghatározásra, mert ettől az időponttól kezdődően érvényesülnek az EU jog alkalmazására vonatkozó elvek, az Európai Unió Bírósága jogértelmezésének kötelező ereje és a fogyasztói irányelv is, amelynek Európai Unió Bírósága általi értelmezést a Kúria alapul vette a jogegységi határozatában.

A fogyasztói szerződésekben alkalmazott egyedileg meg nem tárgyalt, illetve az általános szerződési feltételek tisztességtelenségének egyaránt a semmisség a jogkövetkezménye. Ezt a 3/2011. PK vélemény 2. pontja egyértelművé tette a 2006. március 1. előtt, de 2004. május

1. után megkötött szerződések esetében is, figyelemmel arra, hogy a régi Ptk. ezen időszakban hatályos 209. § (1) bekezdése és 209/A. §-a kizárólag a tisztességtelen kikötés megtámadásáról rendelkezett.

Amiatt ugyanis, hogy az Irányelv 6. cikkével, a tisztességtelenség jogkövetkezményeivel kapcsolatban az Európai Unió Bírósága a C-240/98. számú ügyben kimondta, hogy a bíróságoknak „irányelv konform” módon kell értelmezniük a nemzeti jogszabályokat, a C-243/08. számú ügyben pedig azt, hogy a fogyasztók hatékony védelme csak akkor biztosítható, ha a nemzeti bíróságnak lehetősége van a tisztességtelen feltétel hivatalból történő, vagyis határidőhöz nem kötött értékelésére, továbbá, hogy a tisztességtelen feltétel nem jelent kötelezettséget a fogyasztóra, nem szükséges, hogy azt a fogyasztó előzetesen, eredményesen megtámadja. Ebből az következik, hogy a Ptk. 2006. március 1-jét megelőző rendelkezései az Irányelv céljának és rendelkezéseinek megfelelően értelmezendők úgy, ahogy a fogyasztói érdekek hatékony érvényre juttatásának célja azt szükségessé teszi.

Az Irányelv céljának az 1997. évi CXLIX. törvénnyel módosított régi Ptk. 209. §-a akként való értelmezése tesz eleget, hogy a 2004. május 1-je és 2006. február 28. között kötött fogyasztói szerződések részévé vált általános szerződési feltételek tisztességtelenségének megállapítása iránt is – figyelemmel a régi Ptk. 234. § (1) bekezdésére – határidő nélkül lehet keresetet benyújtani.

A szerződés megkötésétől fennálló érvénytelenségének – akár ítéletben, akár jogszabályban történő – megállapítása nem jelenti az eredeti szerződéses tartalom jogalakító módosítását. A szerződés vagy a szerződés egy része valamely kikötésének az érvénytelensége – amely a szerződés megkötésekor, az akkor jelentkező körülmények miatt áll fenn – azt jelenti, hogy az ilyen ügyletnek, illetve kikötésnek nincs kötelelem keletkeztető hatálya.

Az érvénytelenség alapvető polgári jogi jogkövetkezménye az, hogy arra nem lehet jogot alapítani, a semmis kikötés nem váltja ki a felek által célzott joghatást, a régi Ptk. 198. § (1) bekezdése szerint nem hoz létre kötelezettséget a szolgáltatás teljesítésére, illetve jogosultságot a szolgáltatás követelésére.

A semmis szerződés ex tunc hatályú érvénytelensége a törvény erejénél fogva kötelezik be, a semmisség megállapításához külön eljárásra nincs szükség. (rég Ptk. 234. § (1) bekezdése, új Ptk. 6: 88. § (1) bekezdése)

Az érvénytelenség ezen általános és alapvető jogkövetkezménye értelmében semmis kikötésre a szerződés megkötésétől kezdődően nem lehet jogot alapítani, amely időbeli korlát nélkül érvényesül a semmisségre való határidő nélküli hivatkozás tétele alapján. (1/2010. (VI.28.) PK vélemény, 2/2012. (XII.10.) PK vélemény)

A 6/2013. számú PJE határozat 2. pontjában a Kúria kimondta, hogy a szerződéses terheknek a szerződés megkötését követő, előre nem látható egyoldalú eltolódása az érvénytelenség körében nem értékelhető, tekintettel arra, hogy az érvénytelenségi oknak a szerződés megkötésekor kell fennállnia. A jogegységi határozat 7. pontjában kimondta azt, hogy a tartós hitelezési jogviszonyban a szerződéskötést követően beállhatnak olyan, a szerződés érvényességét nem érintő, arra vissza nem ható változások, amelyek eredményeként a szerződés gazdasági, kockázati egyensúlya utólag felborul, illetőleg súlyos aránytalanságok következnek be. Amennyiben ezeket a felek a szerződés módosításával nem

orvosolják közösen, szükségessé válhat a szerződésekbe való utólagos beavatkozás.

A Tv. perben alkalmazandó rendelkezései – a tisztességtelenség védelmének felállításáról és jogkövetkezményéről – nem minősülnek jogszabály általi szerződésmódosításnak, amelynek alkotmányossági feltételeiről az Alkotmánybíróság 8/2014. (III.20.) AB határozata is szól.

A pénzügyi intézmények egyoldalú szerződésmódosítását lehetővé tevő szerződéses kikötések, azok tisztességtelensége – mint érvénytelenségi ok – az eredeti szerződéses tartalom alapján áll fenn, nem utóbb bekövetkezett változások hatására.

A régi Ptk. 226. § (2) bekezdése szerint kivételesen mód van arra, hogy jogszabály a hatályba lépése előtt kötött szerződések tartalmát megváltoztassa, amennyiben a szerződéskötéskor előre nem látott lényeges és előre nem látható körülmények megváltoztak és azok eredményeként megváltozott a felek eredeti szerződéskötéskori helyzete, jogaik és kötelezettségeik szerződéskötéskor megfelelő aránya, amely miatt valamelyik szerződő fél számára terhessé vagy lehetetlenné vált a szerződés változatlan tartalommal történő fenntartása, a teljesítés. A Tv. által rendezett körben erről nincs szó.

A régi Ptk. 209. § (1) bekezdése és az új Ptk. 5:102. § (1) bekezdése szerint abban áll a tisztességtelenség, mint érvénytelenségi ok lényege az általános szerződési feltételek, illetve a fogyasztói szerződés egyedileg meg nem tárgyalt kikötése esetén, hogy a felek közötti egyensúly – a szerződésből fakadó jogaik és kötelezettségeik tekintetében – már a szerződés megkötésekor sem állt fenn, mivel a fogyasztóval szerződő fél által előre, egyoldalúan meghatározott feltételek indokolatlan és egyoldalú előnyt biztosítottak a számára, illetve a fogyasztó terhére indokolatlan és egyoldalú hátrányt idéztek elő.

A fogyasztóval szerződő fél által alkalmazott kikötések eredményeként már a szerződés megkötésekor, a szerződés eredeti tartalma alapján bekövetkezett a szerződésből eredő jogok, kötelezettségek egyensúlyának a jóhiszeműség és tisztesség követelményébe ütköző eltolódása.

A Tv. hatálya alá vont fogyasztói kölcsönszerződések tekintetében a szerződéskötést követően bekövetkezett változások felszínre hozták a felek jogai és kötelezettségei közötti indokolatlan és egyoldalú eltolódást, amely már a szerződések megkötésekor is fennállt az egyoldalú szerződésmódosítást lehetővé tevő kikötés tekintetében, érzékelhetővé és súlyosabbá tették a közöttük fennálló aránytalanságot.

A jogalkotó beavatkozása nem abból a célból történt az egyoldalú szerződésmódosítási jogra vonatkozó kikötések tisztességtelenségének védelme és az annak megdöntésére szabott eljárás szabályainak felállításával a Tv.-ben, hogy az utóbb megváltozott körülményekhez igazítsa a valóban tartós és hosszú lejáratú deviza alapú kölcsönszerződések eredeti tartalmát.

Az érintett szerződések nagy tömege jogszabályalkotásra ösztönözte a jogalkotót, de csupán az eredeti szerződéses tartalom részleges érvénytelenségének és annak alapvető joghatásának kimondásával, kötelező alkalmazásának előírásával.

A fogyasztói szerződésekben alkalmazott általános szerződési feltételek és egyedileg meg nem tárgyalt szerződési feltételek tisztességtelenség miatti érvénytelenségére a régi Ptk.

209. § (1) bekezdése és az új Ptk. 6:102. § (1) bekezdése tartalmaz rendelkezést, amelyek egységesen határozzák meg a tisztességtelenség megállapításának szempontrendszerét.

A régi Ptk. a tisztességtelenség megállapításának két módját ismerte; egyrészt a bíróságnak a régi Ptk. 209. § (2) bekezdése szerinti mérlegelésére bízta azt, másrészt – kizárva a bírói mérlegelést – a 18/1999. (II.5.) Kormányrendelet és a régi Ptk. 2009. május 22-től hatályos 209. § (4) bekezdése volt az, ami tisztességtelenség minősülő feltételeket nevesített. A régi Ptk. 209. § (3) bekezdésében megjelölt külön jogszabályként meghatározott olyan konkrét feltételeket is, amelyek a fogyasztói szerződésben tisztességtelenség minősülnek.

Ezt azt is jelenti, hogy a Kormányrendelet 1. §-ában felsorolt okok valamelyike miatt tisztességtelenség minősülő kikötés esetén nem szükséges vizsgálni a régi Ptk. 209. § (2) bekezdésében felsorolt további követelményeket, a 2. § alá tartozó esetben pedig a feltételt támasztó félre hárul annak bizonyítása, hogy a kikötés nem esik a régi Ptk. 209. § (1) bekezdésének hatálya alá (2/2011. PK vélemény).

Megállapítható a fentiek alapján, hogy a Tv. megalkotása előtt sem volt ismeretlen a tisztességtelenség megállapítása a régi Ptk. 209. § (2) bekezdésében írt mérlegelés nélkül, továbbá az arra vonatkozó szabályozás sem, hogy valamely tartalommal szülő feltétel ellenkező bizonyításig tisztességtelenség minősül és a feltételt támasztó félre hárul az a bizonyítási kötelezettség, hogy a kikötés nem esik a régi Ptk. 209. § (1) bekezdésének hatálya alá.

A 2/2012. (XII.10.) PK véleményben foglalt iránymutatás szerint a bíróság a szerződéskötés időpontjában hatályos Ptk. rendelkezési alapján az általános szerződési feltétel tisztességtelenségét olyan okból is megállapíthatja, amelyet utóbb a külön Tv. – adott esetben a kialakult joggyakorlat tapasztalatait felhasználva – kötelezően is szabályoz.

A Ptk. szabályozza, hogy a szerződés valamely kikötése milyen törvényi feltételek mellett minősül tisztességtelenségnek, ami az egyoldalú szerződésmódosításra vonatkozó szerződési feltételek kapcsán is irányadó. Ennek megfelelően a kikötés tisztességtelenségének a régi Ptk.-ban megadott fogalmából vezette le és határozta meg a Kúria a 2/2012. (XII.10.) PK vélemény 6. pontjában azokat a szempontokat, az a) – g) pontokban, amelyek mellett tisztességtelenség az egyoldalú szerződésmódosításra vonatkozó kikötés. Ezt a jogértelmezést – az egyoldalú szerződésmódosítást lehetővé tevő szerződéses rendelkezés tisztességtelenségének szempontrendszerét – vette át a Kúria 2/2014. számú jogegységi határozata.

Osztja tehát az ítéltábla az elsőfokú bíróságnak azt a megállapítását, hogy a Tv. nem változtatta meg az egyoldalú szerződésmódosítási jog tisztességtelensége vizsgálatának szempontrendszerét.

A felperes álláspontja szerint az általános szerződési feltétel nem minősülhet tisztességtelenségnek, ha azt jogszabály állapítja meg vagy a jogszabály előírásának megfelelően határozták meg, továbbá ha jogszabályba ütközik, ezért minden feltétel esetében vizsgálandó, hogy az adott szerződés típusra, az adott időpontban hatályos jogszabályi környezet milyen rendelkezéseket tartalmazott.

Helyesen járt el az elsőfokú bíróság – az ítéltábla az indokolás későbbi részében kifejtésre kerülő álláspontja miatt – amikor a felperes ezen álláspontját csak az átláthatóság elve körében vizsgálta.

Helyes továbbá az a jogi álláspontja is, hogy az átláthatóság elvét a teljes – 2004. május 1. és 2014. július 19. napja közötti – időtartamban vizsgálhatónak találta.

A régi Hpt. 2010. január 1. napjától hatályos 210. § (3) bekezdésében foglalt törvényi felhatalmazása ugyanis keretjelleget, amelyre figyelemmel vizsgálható és vizsgálandó is az annak tartalmát kitöltő, egyedileg meg nem tárgyalt szerződéses rendelkezés, a felperest megillető egyoldalú szerződésmódosítási jogra vonatkozó kikötés tisztességtelensége.

Helyesen hivatkozott az elsőfokú bíróság arra is, hogy a 2010. január 1. napjától hatályba lépett Hpt. 210. § (4) bekezdésében rögzített árazási elvek biztosítása és az ezen jogszabályi rendelkezésnek megfelelő általános szerződési feltételek még nem zárják ki az átláthatóság elvének vizsgálatát, mert az árazási elvek nem váltak a fogyasztói szerződés részévé.

A régi Hpt. 210. § (4) és (5) bekezdésében szabályozott, a pénzügyi intézmény árképzési gyakorlatát rögzítő árazási elvek nem részei a fogyasztóval kötött szerződéseknek, ellenőrzésükre és számonkérésükre a fogyasztó nem jogosult. A fogyasztó nem alapíthat szerződéses jogot a hitelező árazási elveire.

Egyetért az ítéltábla az elsőfokú bíróságnak azzal az álláspontjával is, hogy a 275/2010. (XII.15.) Korm. rendelet hatályba lépését követően is vizsgálható az ezen jogszabálynak megfelelő tartalmú általános szerződési feltételek tisztességtelensége. A Korm. rendelet ugyanis nem ad kimerítő szabályozást az egyoldalú szerződésmódosítás lehetőségét tartalmazó szerződéses feltételekre. A benne szereplő felsorolás csupán a kamatemelés lehetséges okai tekintetében taxatív. Az a tény, hogy a pénzügyi intézmény egyoldalú szerződésmódosításának lehetnek alapos okai, nem jelenti egyben azt is, hogy az egyoldalú szerződésmódosítással kapcsolatos kikötés nem minősülhet egyéb okból tisztességtelennek. Önmagában a Korm. rendelet előírásainak való megfeleléssel nem teljesíti a pénzügyi intézmény a tisztességesség követelményét, figyelemmel arra, hogy az egyoldalú szerződésmódosítás lehetőségét tartalmazó szerződéses feltételeknek csak egyik eleme az ok-lista, további szükséges tartalmi eleme a kötelezettségvállalás mechanizmusának, lehetséges mértékének szabályozása is.

A Korm. rendelet 1. §-ának előírásait teljesítő ok-lista nem jelenti az egyoldalú szerződés módosítási jog szabályozásának tisztességességét, nem valósítja meg a tisztességességből fakadó további követelményeket, az átláthatóságot, az érthető és világos megfogalmazást, továbbá a felmondhatóság és a szimmetria követelményét sem. Helyes az elsőfokú bíróságnak az az álláspontja, hogy a kormányrendeletnek megfelelő kikötést is a régi Ptk. 209. § (6) bekezdése alapján lehet vizsgálni, a többi elv érvényesülése szempontjából.

A 275/2010. (XII.15.) Korm. rendelet rendelkezései a régi és új Ptk.-hoz képest nem tekinthetők speciális rendelkezéseknek, ezért a Ptk. rendelkezéseinek ezek mellett is érvényesülniük kell. A Korm. rendelet nem olyan rendelkezéseket tartalmaz, amelyek a jogszabály erejénél fogva a szerződés részévé válnak, hanem azok olyan keretszabályok, amelyek alapján maguknak a pénzügyi szolgáltatóknak kell megalkotniuk a fogyasztóvédelmi szempontoknak is megfelelő általános szerződési feltételeiket.

Utal arra is az ítéltábla, hogy ezek a jogszabályok a pénzügyi szolgáltató és a fogyasztó közötti jogvitában alkalmazhatóak. Jelen, – a pénzügyi szolgáltató felperes által a Magyar Állam alperes ellen indított, a törvényen alapuló – perben vizsgálendő körülmények körén kívül esik, hogy a keresettel érintett kikötések miért kerültek az adott módon meghatározásra.

Helyes jogi álláspont alapján vizsgálta tehát az elsőfokú bíróság az átláthatóság elvének érvényesülését a teljes időszakban.

III./3.

Nem értett egyet az ítéltábla a felperesnek azzal az álláspontjával sem, hogy az esetleges tisztességtelenség fő szabályként csupán részleges érvénytelenséget eredményez, azaz a bíróság csak az adott kikötés tisztességtelenségét állapíthatja meg, de nincs lehetősége a szerződéses feltétel egésze tisztességtelenségének a megállapítására.

E kérdés vizsgálata során abból kell kiindulni, hogy mit ért a jogszabály az egyoldalú szerződésmódosítást lehetővé tevő szerződéses kikötés alatt: az egyoldalú szerződésmódosítás lehetőségét biztosító feltételrendszert vagy az ok-listában szereplő egyes rendelkezéseket.

Az ítéltábla álláspontja szerint az ok-lista nem azonos a szerződési feltétellel, az csak egyik eleme az egyoldalú szerződésmódosítást lehetővé tevő kikötésnek.

A törvény szerint a kikötés egészének tisztességtelensége vélelmezett és a felperesnek a kikötés egésze tekintetében kell bizonyítania, hogy az tisztességes. Ez következik abból, hogy az egyoldalú szerződésmódosítást lehetővé tevő szerződéses feltétel egésze, mint egység alkalmazásának következményeként, az ok-lista minden pontjának együttes hatásaként jelentkezik a kamat-, költség- vagy díjemelés.

Az egyoldalú módosítás egyes indokai a fogyasztót egészében érintik, azok összehatásaként változnak a költségei: ha több ok beállta az emelés irányába hat, de egy ok ellene, ezek eredőjeként alakul a módosult kamat, költség vagy díj. Az adós mindig összehatása eredményében látja a változást, így a kikötés egésze az, ami a kötelezettségek változása vonatkozásában jelentőséggel bír.

A Tv. 4. § (1) bekezdésében foglalt követelményekből is kitűnik, hogy az ok-lista csak az egyik eleme a szerződéses kikötésnek. A 4. § (1) bekezdés a) pontjában foglalt egyértelmű és érthető megfogalmazás, valamint az e) pont szerinti átláthatóság vonatkozik a teljes szerződéses kikötésre, míg a b), c) és d) pont az ok-listára. Az ok-lista, mint a szerződéses kikötésen belüli egyik elem; vagy az ok-lista egyes elemeinek részleges érvénytelensége fel sem merülhet. A keresettel érintett szerződéses kikötés egyes elemei, vagy azok kitételei külön-külön nem vizsgálhatóak.

A felperes keresetében másodlagosan és harmadlagosan kért részleges érvényessé nyilvánítás kizárt, de nemcsak azért, mert a vizsgálendő szerződéses kikötés az előbbieken kifejtettek szerint egységes egész. A felperes tartalmilag a szerződéses feltétel érvénytelen kitételeinek mellőzését kéri, amelyből következően a többi szerződéses feltétel érvényes. A

polgári jogban ugyanakkor az érvénytelenség lehet csak részleges – ezt tartalmazza a 2/2012. (XII.10.) PK vélemény 8. b) pontja is –, márpedig a jelen perben ilyen érvénytelenséget megállapító döntés nem hozható. Nem hozható ilyen döntés azért sem, mert a Tv. 11. §-a meghatározza, hogy a bíróság mit vizsgálhat, a vizsgálat eredményéhez képest mit állapíthat meg, és milyen döntést hozhat. A bíróság döntése kétféle lehet: vagy elutasítja a keresetet, ha a szerződéses kikötés tisztességtelen, vagy megállapítja, hogy a szerződéses kikötés tisztességes ezért érvényes.

Amennyiben jelen pertípusban sor kerülne a szerződéses kikötések részleges érvényességének, az egyoldalú szerződés módosítást megalapozó ok-lista egyes elemei érvénytelenségének megállapítására, a tisztességtelennek talált körülmények mellőzésével, kihagyásával felborulna a szabályozás szerződéskötéskor fennálló egysége.

III./4.

Helyesen állapította meg az elsőfokú bíróság a Tv. 4. § (1) bekezdésre hivatkozással azt, hogy a felperes részéről csak akkor vezethet sikerre a törvényi vélelem megdöntése, azaz a kereset csak akkor alapos, ha a felperes valamennyi elv érvényesülését bizonyítja, illetve ha csak egy elv érvényesülése is bizonyítatlan marad, akkor a vélelem megdöntése iránti igény megalapozatlan.

Ezt a Tv. 11. § (2) és (3) bekezdése egyértelműen rögzíti.

A 11. § (3) bekezdés szerint ugyanis egyértelmű, hogy a szerződéses kikötés csak akkor lehet tisztességes és ezért érvényes, ha megfelel a 4. § (1) bekezdés szerinti valamennyi feltételnek;

– illetve a 11. § (2) bekezdés alkalmazásával, amennyiben a szerződéses kikötés a 4. § (1) bekezdés szerinti bármelyik feltételnek nem felel meg, a kikötés tisztességtelen.

A Tv. 4. § (1) bekezdése tehát konjunktív feltételeket ír elő az egyoldalú szerződésmódosítás lehetőségét tartalmazó kikötés tisztességességének megállapításához. Ezért az ítéltábla álláspontja szerint amennyiben megállapítható a Tv. 1. § a) – g) pontjában szabályozott követelmény bármelyikének sérelme, akkor irreleváns és szükségtelen a további törvényi feltételek vizsgálata.

III./5.

Helyesen járt el az elsőfokú bíróság mikor a 4. § (1) bekezdés a) – b) pontjában felsorolt követelmények közül kiemelkedő jelentősége, illetőleg a többi feltétellel való összefüggése miatt elsődlegesen az átláthatóságnak való megfelelést vizsgálta.

Az elsőfokú bíróság ítéletében nem fejtette ki, hogy értelmezése szerint az átláthatóság fogalma mit jelent, csak azt rögzítette, hogy az egyes szerződéses kikötések milyen okok miatt ütköznek az átláthatóság elvébe.

Az ítéltábla álláspontja szerint azonban azok az okok, amelyek miatt az elsőfokú bíróság az átláthatóság elvének sérelmét állapította meg, részben nem az átláthatóság, hanem az egyértelmű és érthető megfogalmazás követelményének megsértését jelentik, illetve a kikötések az átláthatóság elve mellett egyidejűleg az egyértelmű és érthető megfogalmazás követelményébe is ütköznek.

A Tv. 4. § (1) bekezdés a) pontjában szereplő egyértelmű és érthető megfogalmazás elvéhez fűződő miniszteri indokolás szerint önmagában is tisztességtelen a szerződési feltétel, ha a szerződés megkötése előtt a fogyasztónak az egyértelmű, világos és érthető szerkesztés és megszövegezés hiánya miatt nem volt tényleges lehetősége a kikötés alapos megismerésére. A szerződéskötés során tehát a fogyasztót olyan helyzetbe kell hozni, hogy megfelelően fel tudja mérni az általa vállalt kötelezettségeket, így az ok-listában megjelölt és a szerződéskötést követően bekövetkező körülményváltozásból eredő többlet-kötelezettsége keletkezésének okait, kötelezettsége változásának mechanizmusát és annak lehetséges mértékét is.

A Tv. 4. § (1) bekezdés e) pontjában szereplő átláthatóság elve a miniszteri indokolás szerint azzal a követelménnyel egészül ki, hogy a fogyasztó ellenőrizni tudja az egyoldalú szerződésmódosítást lehetővé tevő szerződéses rendelkezések jogszerű alkalmazását és fel tudjon lépni a pénzügyi intézménnyel szemben, ha meglátása szerint rá nézve hátrányos szerződésmódosításra a ténylegesség, az arányosság, a szimmetria elvének be nem tartásával kerül sor.

Tehát az egyértelmű és érthető megfogalmazás követelményének részét képező mechanizmus, valamint az ellenőrizhetőséget jelentő átláthatóság együtt jelenti azt a két elvet, amelyek szövegszerű megjelenésének hiánya objektív, mérlegelést nem engedő módon állapítható meg a perben, és ezek hiányát helyesen állapította meg az elsőfokú bíróság.

Egyetért az ítéltábla a felperes fellebbezésében levezetett okfejtéssel mely szerint a PJE határozat az Európai Unió Bíróságának ítéleteivel – a C-472/10. számú (Invitel ügy), a C-92/11. számú (RWE ügy), valamint a C-26/13. (Kásler ügy) – azonos követelményt fogalmaz meg. A felperes által hivatkozott ítéleteken kívül figyelembe lehet még venni a C-618/10. számú Banco-Espanol határozatban kifejtett elveket is. Azzal azonban tévesen érvelt a felperes, hogy az átláthatóság elvének az elsőfokú bíróság szerinti értelmezése az EU Bíróságával ellentétes jogértelmezést jelentene.

Osztja az ítéltábla a felperesnek a C-472/10. számú és a C-92/11. számú ítéletnek az átláthatóság értelmezése szempontjából releváns megállapításaira vonatkozó okfejtését.

A felperes fellebbezésben kifejtett álláspontjával szemben azonban az ítéltábla értelmezése szerint az Európai Unió Bírósága a C-26/13. számú ítéletben nem csak azt írta elő követelményként, hogy a fogyasztó egyértelmű és érthetően megfogalmazott kritériumok alapján előreláthassa a díjak esetleges módosítását, hanem jelentősége van annak is, hogy az átláthatóságnak az Irányelv szerint követelményét kiterjesztő módon kell érteni. Az nem korlátozható kizárólag a szerződési feltételek alaki és nyelvtani szempontból érthető jellegére, mivel a fogyasztó számára alapvető jelentőséggel bír, hogy a szerződéskötést megelőzően megismerhesse a szerződési feltételeket és a szerződéskötés következményeit.

Egyértelműen állást foglal az ítélet abban is, hogy az adott kikötés tartalmához kapcsolódó mechanizmust, annak konkrét működését és a többi feltételben írt mechanizmussal való viszonyát a szerződésnek átlátható jelleggel kell feltüntetnie, hogy annak alapján módjában álljon a fogyasztónak egyértelmű és érthető szempontok alapján értékelní a számára ebből eredő gazdasági következményeket.

Az Európai Unió Bíróságának a fenti ítéletében tett megállapításai alapján írta elő a Kúria a PJE határozat 2. pontjában, hogy – a 2/2012. (XII.10.) PK vélemény 6. pontjában felsorolt elvek alapján – az egyoldalú szerződésmódosításra lehetőséget adó szerződéses rendelkezések akkor nem tisztességtelenek, ha azok a fogyasztó számára világosan és érthetően meghatározzák, hogy a hivatkozott PK véleménynek megfelelő ok-listában megjelölt körülmények változásai milyen módon és milyen mértékben hatnak ki a fogyasztó fizetési kötelezettségére; egyben pedig lehetővé teszik annak ellenőrizhetőségét, hogy az egyoldalú szerződésmódosításra a szerződéses rendelkezések betartásával, az arányosság, a ténylegesség és a szimmetria elvének érvényre juttatása mellett került-e sor.

Egyértelműen tartalmazza a jogegységi döntés indokolása – kifejezetten a C-26/13. számú ítélet megállapításait követve – azt is, hogy a fogyasztót a szerződéskötés során olyan helyzetbe kell hozni, hogy megfelelően fel tudja mérni az általa vállalt kötelezettségeket, így az úgynevezett ok-listában megjelölt és a szerződéskötést követően bekövetkező körülményváltozásból eredő többlet kötelezettsége keletkezésének indokait, kötelezettségei változásának mechanizmusát és annak lehetséges mértékét.

Ez nem azt jelenti, hogy a fogyasztónak a szerződéskötéskor a körülményváltozás előre nem ismert konkrét mértékétől függetlenül, abszolút mértékben fel kell tudnia mérni a várható fizetési kötelezettsége felső határát, melynek megjelölése nem is volt követelmény, hanem azt, hogy a szerződésmódosítást lehetővé tevő kikötésnek meg kell határoznia a fogyasztó szerződéses terheinek lehetséges alakulását.

A PJE határozat indokolása szerint a szerződéses rendelkezésekből egyértelműen ki kell tűnnie, hogy az ok-listában felsorolt körülmények milyen okból, mértékben és módon hatnak ki a kamat, költség, díj mértékére; azok adott mértékű változása milyen mértékű emelést tesz – a ténylegesség, az arányosság elvének betartása esetén – lehetővé, illetve milyen mértékű csökkenést tesz kötelezővé a fogyasztóval szerződő fél számára.

Az átláthatóság követelménye azt is jelenti, hogy az egyoldalú szerződésmódosítást lehetővé tevő szerződéses rendelkezések jogszerű alkalmazását a fogyasztó ellenőrizni tudja és fel tud lépni a pénzügyi intézménnyel szemben, ha a meglátása szerint a reá nézve hátrányos szerződés módosításra a ténylegesség, az arányosság, a szimmetria elvének be nem tartásával került sor.

Egyetért az ítéltábla az elsőfokú bíróságnak az átláthatóság fogalmának azon értelmezésével is, hogy formai szempontból is vizsgálni kell az átláthatóság elvének érvényesülését. Ez azt jelenti az elsőfokú bíróság értelmezése szerint, hogy formai szempontból akkor átlátható a szabályozás, ha áttekinthető szerkezetben jelenik meg a fogyasztó számára.

Ebben a körben utal arra az ítéltábla, hogy a 2/2012. (XII.10.) PK vélemény 6. a pontja is kifejti, hogy a több szerződés megkötése céljából előre elkészített különböző rendeltetésű kölcsönszerződés minták gyakran utalnak a külön okiratokba foglalt másutt elhelyezett Üzletszabályzatra, Hirdetményre és ilyenkor az átlagfogyasztó számára – az utaló szabályok bonyolultsága miatt – nem követhető, mely általános szerződési feltételek, mely kikötései vonatkoznak az általa megkötött konkrét jogügyletre. Ha az általános szerződési feltételek szerkezeti kialakítása nem áttekinthető, követhetetlen, szükségtelenül bonyolult, a

szerződési feltétel az egyértelmű és érthető megfogalmazás követelményébe ütközik.

Az átláthatóság elvének ezen értelmezéséből az következik, hogy a felperes alaptalanul érvelt azzal; az átláthatóság követelményének megfelel a kikötés, ha csak azt tartalmazza, hogy a hitelező meghatározott, a szerződési feltételek szempontjából releváns körülmények változása esetén a változásoknak megfelelően jogosult módosítani a szerződési feltételeket és a módosítás mértékének ennél pontosabb megfogalmazása nem lehetséges.

Az ítéltábla megállapította, hogy az elsőfokú bíróság – függetlenül attól, hogy az átláthatóság fogalmát nem határozta meg, illetve általa az átláthatóság elvébe ütközőnek minősített kikötések részben, illetve egyidejűleg az egyértelmű és érthető megfogalmazás követelményébe is ütköznek – az általános szerződési feltételek egyes kikötéseit helyes jogi értelmezéssel minősítette tisztességtelennek.

Az ítéltábla álláspontja szerint az 1., 5., és a 9. csoportba sorolt feltételek az átláthatóság elvébe ütközés mellett az egyértelmű és érthető megfogalmazás elvét is sértik. Az elsőfokú bíróság indokain kívül még arra hivatkozik az ítéltábla, hogy ezek a kikötések ténylegesen csak az egyoldalú szerződésmódosításra okot adó körülmények pusztá felsorolását tartalmazzák, a kötelezettség változása mechanizmusának rögzítése nélkül. Ezt az eljárást a PJE határozat az indokolás III. 2. pontjában is egyértelműen tisztességtelennek minősíti.

Helyesen állapította meg azt is az elsőfokú bíróság, hogy a 6. csoportba sorolt feltételek sem felelnek meg az átláthatóság elvének, de egyidejűleg az egyértelmű és érthető megfogalmazás elvét is sértik. A 2/2012. (XII.10.) PK vélemény 6. a pontja is rögzítette, hogy az általános szerződési feltételek követhetetlen, szükségtelenül bonyolult szerkezeti kialakítása az egyértelmű és érthető megfogalmazás követelményébe ütközik.

Helyesen értékelte az elsőfokú bíróság a 2., 3. és a 8. csoportba, valamint a 4. és 7. csoportba sorolt feltételek tisztességtelenségét is. Az elsőfokú bíróság által felhozott indokokon kívül még arra utal az ítéltábla, hogy a fogyasztó számára meg nem ismerhető árazási elvek, adósminősítési és eszközminősítési szabályzatok nem részei a fogyasztóval kötött szerződéseknek, ellenőrzésükre és számonkérésükre a fogyasztó nem jogosult. Nem számon kérhető és nem ellenőrizhető a fogyasztó részéről az sem, hogy a pénzügyi intézmény „az alapos elemzését” hogyan végezte el.

Valamennyi csoportba tartozó szabályozásra általánosságban jellemző, hogy megfelelő és szükséges korlátok nélkül biztosítottak a felperesnek egyoldalú szerződésmódosítási jogot, ennél fogva átláthatatlanok, ellenőrizhetetlenek és számon kéérésre alkalmatlanok. Utal arra is az ítéltábla, hogy mivel a kikötésekben megjelölt feltételek többsége nem tekinthető egyértelmű, egzakt mutatót jelentő megfogalmazásnak, ezért egyedül a felperes belátásán múlt, hogy ezen feltételek alatt pontosan mit értett, a kikötést miként alkalmazta, mikor és milyen körülményváltozásokat érvényesített.

Az egyértelmű és érthető megfogalmazás, valamint az átláthatóság követelményének hiányában szükségtelen minden további vizsgálódás, ezért az elsőfokú ítéletnek a Tv. 4. § (1) bekezdésben felsorolt további követelmények (tételes meghatározás, objektivitás, ténylegesség és arányosság, felmondhatóság, szimmetria) hiányára vagy azok meglétére

vonatkozó megállapításai irrelevánsak.

Ezen indokok alapján a Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét a Pp. 253. § (2) bekezdése alapján az indokolás kiegészítésével helybenhagyta.

A fellebbezés nem vezetett eredményre, ezért a Pp. 239. §. alapján alkalmazandó Pp. 78. § (1) bekezdés alapján az ítéltábla a felperest kötelezte az alperes ügyvédi munkadíjból álló másodfokú perköltségének megfizetésére. Ennek mértékét a 32/2003. (VIII.22.) IM. rendelet 2. § (1) bekezdés a) pontja alapján a csatolt megbízási szerződésben megjelölt összeg alapulvételével határozta meg. Ezt az összeget az IM. rendelet 2. § (2) bekezdés alapján mérsékelte, mert a kikötött munkadíj a ténylegesen elvégzett ügyvédi tevékenységgel nem állt arányban. A költség-átalány megállapítását mellőzte, mert annak az IM. rendelet 2. § (1) bekezdés b) pontjában és 4. § (1) – (2) bekezdésében szabályozott feltételei hiányoztak.

Budapest, 2014. október 22.

Dr. Baloginé dr. Faiszt Judit s.k.
a tanács elnöke

Nyíróné dr. Kiss Ildikó s.k.
előadó bíró

Dr. Pusztai Anita s.k.
bíró

A kiadmány hitelül:
Horváth Katalin
tisztviselő